

SUOMEN SÄÄDÖSKOKOELMA

1999

Julkaistu Helsingissä 8 päivänä huhtikuuta 1999

N:o 442—463

SISÄLLYS

N:o		Sivu
442	Laki holhoustoimesta	1085
443	Laki holhoustoimen edunvalvontapalveluiden järjestämisestä	1103
444	Laki oikeudenkäymiskaaren muuttamisesta	1106
445	Laki oikeudenkäynnistä rikosasioissa annetun lain muuttamisesta	1108
446	Laki hallintolainkäyttölain muuttamisesta	1109
447	Laki hallintomenettelylain muuttamisesta	1111
448	Laki avioliittolain muuttamisesta	1112
449	Laki varallisuus oikeudellisista oikeustoimista annetun lain 22 ja 24 §:n muuttamisesta	1113
450	Laki lapsen elatuksesta annetun lain 7 §:n muuttamisesta	1114
451	Laki oikeudenkäynnin julkisuudesta annetun lain 5 §:n muuttamisesta	1115
452	Laki esitutkintalain 33 §:n muuttamisesta	1116
453	Laki eräistä yhteisomistussuhteista annetun lain 10 §:n muuttamisesta	1117
454	Laki kestävän metsätalouden rahoituksesta annetun lain 2 §:n muuttamisesta	1118
455	Laki peruskuivatustoiminnan tukemisesta annetun lain 22 §:n muuttamisesta	1119
456	Laki oikeudenkäynnistä huoneenvuokra-asioissa annetun lain 29 §:n muuttamisesta	1120
457	Laki työtuomioistuimesta annetun lain 6 §:n muuttamisesta	1121
458	Laki asianajajista annetun lain 3 ja 9 §:n muuttamisesta	1122
459	Laki käräjäoikeuslain 6 §:n muuttamisesta	1123
460	Laki välimiesmenettelystä annetun lain 8 §:n muuttamisesta	1124
461	Laki yrityksen saneerauksesta annetun lain 8 §:n muuttamisesta	1125
462	Laki yksityishenkilön velkajärjestelystä annetun lain 65 §:n muuttamisesta	1126
463	Laki perintökaaren muuttamisesta	1127

N:o 442

Laki

holhoustoimesta

Annettu Helsingissä 1 päivänä huhtikuuta 1999

Eduskunnan päätöksen mukaisesti säädetään:

1 luku

Yleiset säännökset

1 §

Holhoustoimen tarkoituksena on valvoa niiden henkilöiden etua ja oikeutta, jotka eivät vajaavaltaisuuden, sairauden, poissaolon tai muun syyn vuoksi voi itse pitää huolta taloudellisista asioistaan.

Jos jonkun etua on valvottava muussa kuin taloudellisessa asiassa, holhoustoimi huo-

lehtii siitä siltä osin kuin jäljempänä säädetään.

2 §

Vajaavaltaisella tarkoitetaan alle 18-vuotiaasta henkilöä (*alaikäinen*) ja sellaista 18 vuotta täyttänyttä henkilöä (*täysi-ikäinen*), joka on julistettu vajaavaltaiseksi.

3 §

Vajaavaltaisen taloudellisia ja muita tässä laissa tarkoitettuja asioita hoitaa edunvalvoja.

HE 146/1998
LaVM 20/1998
EV 234/1998

Sille, joka ei ole vajaavaltainen, voidaan tämän lain säännöksiä noudattaen määrätä edunvalvoja, jos hän tarvitsee tukea asioitensa hoitamisessa. Jos edunvalvojan määrääminen ei riitä turvaamaan hänen etuaan, hänen toimintakelpoisuuttaan voidaan rajoittaa siten kuin jäljempänä säädetään.

2 luku

Edunvalvojat

Edunvalvojan henkilö

4 §

Alaikäisen edunvalvojina ovat hänen huoltajansa, jollei jäljempänä toisin säädetä. Tuomioistuin voi tämän luvun mukaisesti kuitenkin vapauttaa huoltajan edunvalvojan tehtävästä ja tarvittaessa määrätä muun henkilön alaikäisen edunvalvojaksi.

Täysi-ikäisen edunvalvojana on henkilö, jonka tuomioistuin tai holhousviranomainen on tehtävään määrännyt.

Tuomioistuin tai holhousviranomainen voi määrätä useampia edunvalvojia ja tarvittaessa päättää tehtävien jaosta edunvalvojen kesken.

5 §

Edunvalvojaksi voidaan määrätä tehtävään sopiva henkilö, joka antaa tähän suostumuksensa. Sopivuutta arvioitaessa on muun ohella otettava huomioon edunvalvojaksi esitetyn taito ja kokemus sekä tehtävän laatu ja laajuus.

6 §

Vajaavaltainen ei voi olla edunvalvojana. Jos lapsen huoltaja on alaikäinen lapsen syntyessä, huoltajasta tulee lapsen edunvalvoja, kun hän täyttää 18 vuotta.

Edunvalvojan määräämisen edellytykset

7 §

Jos alaikäinen tai henkilö, jonka toimintakelpoisuutta on rajoitettu, on edunvalvojan kuoleman tai muun syyn johdosta ilman edunvalvojaa, tuomioistuimen on määrättävä hänelle edunvalvoja.

Holhousviranomaisen tulee tarvittaessa tehdä käräjäoikeudelle hakemus edunvalvojan määräämiseksi.

8 §

Jos täysi-ikäinen sairauden, henkisen toiminnan häiriintymisen, heikentyneen terveydentilan tai muun vastaavan syyn vuoksi on kykenemätön valvomaan etuaan taikka huolehtimaan itseään tai varallisuuttaan koskevista asioista, jotka vaativat hoitoa, tuomioistuin voi määrätä hänelle edunvalvojan. Holhousviranomaisen tulee tarvittaessa tehdä käräjäoikeudelle hakemus edunvalvojan määräämiseksi.

Edunvalvoja voidaan määrätä, jos se, jonka etua olisi valvottava, ei tätä vastusta. Jos hän vastustaa edunvalvojan määräämistä, edunvalvoja voidaan kuitenkin määrätä, jos vastustamiselle ei hänen tilansa ja edunvalvonnan tarve huomioon ottaen ole riittävä aihe.

Edunvalvojan tehtävä voidaan rajoittaa koskemaan määrättyä oikeustointa, asiaa tai omaisuutta.

9 §

Alaikäiselle voidaan määrätä edunvalvoja siten kuin 8 §:ssä säädetään, sen jälkeen kun hän on täyttänyt 17 vuotta. Tällöin edunvalvojan tehtävä alkaa, kun alaikäinen täyttää 18 vuotta.

10 §

Tuomioistuimen on määrättävä edunvalvoja, jos:

1) kuolleelta on jäänyt perintö eikä perillistä tai testamentinsaajaa taikka hänen olinpaikkaansa tiedetä taikka perillinen tai testamentinsaaja ei muuten voi valvoa oikeuttaan;

2) muutoin on tarpeen, että poissa olevan oikeutta valvotaan tai hänen omaisuuttaan hoidetaan;

3) tulevasta tapahtumasta riippuu, kenelle omaisuus menee, tai joku saa omaisuuden omistusoikeuksin haltuunsa vasta myöhemmin ja edustaja on tarpeen valvomaan tulevan omistajan oikeutta tai hoitamaan omaisuutta hänen lukuunsa; tai

4) lahjakirjassa tai testamentissa on määrätty, että saajalle tuleva omaisuus on uskottava muun henkilön kuin saajan edunvalvojan hoidettavaksi, ja edunvalvojan määrääminen hoitamaan saatua omaisuutta on saajan edun mukaista.

11 §

Jos edunvalvoja on sairauden vuoksi tai 32 §:n 2 tai 3 momentissa mainitusta taikka

muusta syystä tilapäisesti estynyt hoitamasta tehtäväänsä, tuomioistuim voi määrätä hänelle sijaisen.

Sijaiseen sovelletaan, mitä edunvalvojasta tässä laissa säädetään.

12 §

Tuomioistuimen ohella myös holhousviranomainen voi määrätä edunvalvojan:

1) henkilölle, jonka toimintakelpoisuutta on rajoitettu, jos hän on edunvalvojan kuoleman tai muun syyn vuoksi ilman edunvalvojaa; sekä

2) henkilölle, joka 8 tai 9 §:n mukaan on edunvalvonnan tarpeessa.

Edellä 1 momentissa tarkoitetuissa tapauksissa edellytyksenä edunvalvojan määräämiselle on, että se, jonka etua olisi valvottava, kykenee ymmärtämään asian merkityksen ja että hän pyytää tiettyä henkilöä määrättäväksi edunvalvojakseen.

Holhousviranomainen voi lisäksi määrätä edunvalvojalle tämän pyynnöstä sijaisen 11 §:ssä tarkoitetuissa tapauksissa.

13 §

Hakemus edunvalvojan määräämiseksi 12 §:n nojalla on tehtävä sille holhousviranomaiselle, joka 46 tai 47 §:n mukaan valvoo edunvalvojan toimintaa. Jos holhousviranomainen katsoo, ettei hakemukseen voida suostua, sen tulee hakijan pyynnöstä siirtää asia käräjäoikeudelle, jollei hakemus ole ilmeisen perusteeton.

Päätökseen, jonka holhousviranomainen tekee 1 momentissa tarkoitettujen hakemuksen johdosta, ei saa hakea muutosta valittamalla. Päätökseen, jolla hakemus on hyväksytty, voidaan kuitenkin hakea valittamalla muutosta sillä perusteella, ettei hakija pyynnön tehdessään kyennyt ymmärtämään asian merkitystä.

Päämiehen asema

14 §

Edunvalvojan määrääminen ei estä päämiestä itse vallitsemasta omaisuuttaan tai tekemästä oikeustoimia, jollei laissa toisin säädetä.

Edunvalvojan tehtävän lakkaaminen

15 §

Edunvalvojalle annettu määräys on voimassa toistaiseksi tai määräystä annettaessa

asetetun määräajan. Jos edunvalvoja on määrätty tiettyä tehtävää varten, määräys on voimassa, kunnes tehtävä on suoritettu.

Edunvalvojan tehtävää tai määräyksen voimassaoloaikaa voidaan tarvittaessa muuttaa.

16 §

Tuomioistuimen on vapautettava edunvalvoja tehtävästään, jos hän osoittautuu siihen kykenemättömäksi tai sopimattomaksi tai jos vapauttamiseen on muu erityinen syy.

Edunvalvoja on vapautettava tehtävästään myös, jos hän sitä pyytää. Alaikäisen lapsensa huoltajana oleva vanhempi voidaan omasta pyynnöstään vapauttaa lapsensa edunvalvojan tehtävästä ainoastaan, jos siihen on erityinen syy.

17 §

Edunvalvojan tehtävä lakkaa, kun:

1) edunvalvojalle annettu määräys lakkaa 15 §:n mukaan olemasta voimassa;

2) päämies kuolee;

3) edunvalvoja vapautetaan tehtävästään tai julistetaan vajaavaltaiseksi; tai

4) kun päämies täyttää 18 vuotta, jos edunvalvojan tehtävä perustuu päämiehen alaikäisyyteen.

Edunvalvojalle määrätyn sijaisen tehtävä lakkaa, kun edunvalvoja ja hänen sijaisensa esteen lakattua yhdessä tekevät siitä ilmoituksen 46 tai 47 §:ssä tarkoitettulle holhousviranomaiselle. Jos edunvalvoja ja hänen sijaisensa ovat eri mieltä siitä, onko sijaisen tehtävä lakannut, käräjäoikeus ratkaisee asian jommankumman hakemuksesta.

Tuomioistuimen on hakemuksesta määrättävä edunvalvojan tehtävä lakkaamaan, kun päämies ei enää ole edunvalvonnan tarpeessa.

Jos edunvalvoja on määrätty 8 tai 9 §:n nojalla, holhousviranomaisen on edunvalvojan määräämistä seuraavan neljännen kalenterivuoden aikana omasta aloitteestaan selvittävä edunvalvonnan jatkumisen aiheellisuus ja tarvittaessa tehtävä käräjäoikeudelle hakemus edunvalvojan tehtävän määräämisestä lakkaamaan. Selvitys on toimitettava uudelleen joka neljäntenä kalenterivuotena.

3 luku

Toimintakelpoisuuden rajoittaminen

18 §

Jos täysi-ikäinen on kykenemätön huoleh-

timaan taloudellisista asioistaan ja hänen varallisuusasemansa, toimeentulonsa tai muut tärkeät etunsa ovat tämän vuoksi vaarassa eikä edunvalvojan määrääminen yksin riitä turvaamaan hänen etujaan, tuomioistuin voi rajoittaa hänen toimintakelpoisuuttaan päättämällä, että:

1) hän voi tehdä tiettyjä oikeustoimia tai vallita tiettyä omaisuuttaan ainoastaan yhdessä edunvalvojan kanssa;

2) hänellä ei ole kelpoisuutta tehdä tiettyjä oikeustoimia tai oikeutta vallita tiettyä omaisuuttaan; taikka

3) hänet julistetaan vajaavaltaiseksi.

Ketään ei saa julistaa vajaavaltaiseksi, jos muut 1 momentissa mainitut toimenpiteet ovat riittäviä turvaamaan hänen etunsa.

Toimintakelpoisuutta ei saa muutoinkaan rajoittaa enempää kuin asianomaisen edun suojaamiseksi on tarpeen. Rajoitusta ei saa ulottaa koskemaan sellaista oikeustointa, jonka tekemiseen vajaavaltaisella on lain mukaan kelpoisuus. Tuomioistuin voi kuitenkin painavista syistä rajoittaa asianomaisen oikeutta määrätä siitä, minkä hän päätöksen antamisen jälkeen omalla työllään ansaitsee.

19 §

Alaikäisen toimintakelpoisuutta voidaan rajoittaa siten kuin 18 §:ssä säädetään, sen jälkeen kun hän on täyttänyt 17 vuotta. Tällöin rajoitus alkaa, kun alaikäinen täyttää 18 vuotta.

20 §

Kun tuomioistuin tekee päätöksen toimintakelpoisuuden rajoittamisesta, sen on samalla tarvittaessa määrättävä asianomaiselle edunvalvoja.

21 §

Jos joku on tehnyt oikeustoimen, johon hänellä ei toimintakelpoisuuden rajoituksen vuoksi ollut kelpoisuutta, oikeustoimen sitovuudesta, suoritusten palauttamisesta ja suorituksen arvon tai vahingon korvaamisesta on voimassa, mitä 26—28 §:ssä säädetään.

22 §

Päätös, jolla jonkun toimintakelpoisuutta on rajoitettu, on voimassa toistaiseksi tai päätöksessä asetetun määräajan.

Rajoitusta tai sen voimassaoloaika voidaan muuttaa, jos muuttuneet olosuhteet tai

muut syyt antavat siihen aiheita. Rajoitus on poistettava, jos se ei enää ole tarpeellinen.

Mitä 17 §:n 4 momentissa säädetään, noudatetaan myös, jos jonkun toimintakelpoisuutta on rajoitettu.

4 luku

Vajaavaltaisen asema

23 §

Vajaavaltaisella ei ole oikeutta itse vallita omaisuuttaan eikä tehdä sopimuksia tai muita oikeustoimia, jollei laissa toisin säädetä.

Jollei laissa toisin säädetä, vajaavaltaiseksi julistettu voi itse päättää henkilöön koskevasta asiasta, jos hän kykenee ymmärtämään asian merkityksen.

24 §

Vajaavaltainen voi tehdä oikeustoimia, jotka ovat olosuhteisiin nähden tavanomaisia ja merkitykseltään vähäisiä.

Lahja tai irtainta omaisuutta koskeva lahjanlupaus, joka on annettu vajaavaltaiselle ilman edunvalvojan myötävaikutusta, sitoo antajaa, jos vajaavaltainen on ymmärtänyt asian merkityksen.

25 §

Vajaavaltaisella on oikeus määrätä siitä, minkä hän on vajaavaltaisuuden aikana omalla työllään ansainnut, ja siitä, minkä edunvalvoja on tämän lain 38 §:n mukaisesti antanut hänen vallittavakseen. Vajaavaltaisella on oikeus määrätä myös edellä mainitun omaisuuden tuotosta sekä siitä, mikä on tullut tällaisen omaisuuden sijaan.

Jos vajaavaltainen käyttää oikeuttaan tavalla, joka on selvästi vastoin hänen etuaan tai jos siihen on ilmeinen vaara, edunvalvoja voi ottaa hoitoonsa 1 momentissa tarkoitettua omaisuutta siltä osin kuin se on tarpeen vajaavaltaisen edun suojaamiseksi. Jos toimenpide koskee vajaavaltaisen työansiota, siihen on hankittava holhousviranomaisen suostumus.

26 §

Oikeustoimi, jonka tekemiseen vajaavaltaisella ei ollut oikeutta, ei sido häntä, jollei hänen edunvalvojansa ole antanut siihen suostumustaan.

Vajaavaltaisen tekemä oikeustoimi tulee häntä sitovaksi, jos hänen edunvalvojansa tai

hän itse täysivaltaiseksi tultuaan sen hyväksyy.

Vajaavaltaisen oikeudesta tehdä testamentti säädetään perintökaaressa.

27 §

Jos vajaavaltainen on tehnyt oikeustoimen ilman tarvittavaa edunvalvojan suostumusta, on sillä, jonka kanssa sopimus tehtiin, oikeus vetäytyä sopimuksesta niin kauan kuin sopimusta ei ole hyväksytty tai asianmukaisesti täytetty.

Jos se, jonka kanssa oikeustoimi tehtiin, tiesi toisen osapuolen olevan vajaavaltainen, hänellä ei kuitenkaan ole oikeutta vetäytyä sopimuksesta aikana, joka suostumuksen hankkimiselle on sovittu tai jonka sen saaminen kohtuudella kestää. Hän voi kuitenkin vetäytyä oikeustoimesta, kuten 1 momentissa säädetään, jos hänellä oli aihetta olettaa, että vajaavaltaisella oli vajaavaltaisuudesta huolimatta oikeus sen tekemiseen.

Vetäytymisestä on ilmoitettava vajaavaltaiselle tai hänen edunvalvojalleen.

28 §

Jos oikeustoimi, jonka vajaavaltainen on tehnyt ilman tarvittavaa suostumusta, ei tule sitovaksi, on kummankin osapuolen palautettava, mitä hän oikeustoimen perusteella on vastaanottanut tai, jollei tämä ole mahdollista, korvattava sen arvo. Vajaavaltainen ei kuitenkaan ole velvollinen suorittamaan korvausta yli sen, mitä on käytetty hänen kohtuulliseen elatukseensa tai mikä muutoin on tullut hänen hyödykseen.

Jos oikeustoimen kumpikin osapuoli on vajaavaltainen eikä sopijapuoli voi palauttaa sitä, minkä hän on oikeustoimen perusteella vastaanottanut, sopijapuolen on suoritettava korvauksena määrä, jota voidaan pitää kummankin osapuolen kannalta kohtuullisena. Korvauksen määrää arvioitaessa on otettava huomioon osapuolten asema oikeustointa tehtäessä ja sen jälkeen vallinneet olosuhteet sekä muut seikat.

Jos vajaavaltainen on saanut oikeustoimen aikaan tahalliseksi rangaistavaksi säädetyllä teolla, siitä aiheutuneen vahingon korvaamiseen sovelletaan tekijän syyntakeisuudesta riippumatta sekä 1 ja 2 momentin säännösten estämättä, mitä vahingonkorvauslaissa (412/1974) säädetään.

5 luku

Edunvalvojan asema ja tehtävät

Edustaminen

29 §

Edunvalvojalla on kelpoisuus edustaa päämiestään tämän omaisuutta ja taloudellisia asioita koskevissa oikeustoimissa, jollei tuomioistuin ole tehtävää antaessaan toisin määrännyt tai jollei toisin ole säädetty.

Jos tuomioistuin on niin määrännyt, edunvalvojalla on oikeus edustaa päämiestään myös sellaisessa tämän henkilöä koskevassa asiassa, jonka merkitystä päämies ei kykene ymmärtämään. Edunvalvojalla ei tämän määräyksen nojalla ole kuitenkaan edustusvaltaa asiassa, josta on toisin säädetty.

Edunvalvojalla ei ole kelpoisuutta päämiehensä puolesta antaa suostumusta avioliittoon tai lapseksiottamiseen, tunnustaa isyyttä, hyväksyä isyyden tunnustamista, tehdä tai peruuttaa testamenttia eikä edustaa päämiestään muussa sellaisessa asiassa, joka on näihin rinnastuvin tavoin henkilökohtainen.

Edunvalvojan oikeudesta käyttää päämiehensä puhevaltaa tuomioistuimessa ja muun viranomaisen luona säädetään erikseen.

30 §

Jos päämiehellä on useampia edunvalvojia, heidän tulee yhdessä huolehtia edunvalvojalle kuuluvista tehtävistä, jollei tuomioistuin ole päättänyt tehtävien jaosta edunvalvojen kesken.

Jos joku edunvalvojista ei matkan, sairauden tai muun syyn vuoksi voi osallistua päätöksen tekemiseen ja ratkaisun viivästyisestä aiheutuisi haittaa, hänen suostumuksensa asiassa ei ole tarpeen. Asiasta, jolla on huomattava merkitys päämiehelle, voivat edunvalvojat kuitenkin päättää vain yhdessä, jollei päämiehen etu ilmeisesti muuta vaadi.

Jos edunvalvojat eivät ole yksimielisiä asiassa, josta heidän tulee yhdessä päättää, ja ratkaisun viivästyisestä aiheutuisi haittaa, edunvalvoja voi pyytää holhousviranomaisen päätöstä siitä, kenen mielipidettä on noudatettava. Päätöstä on haettava siltä holhousviranomaiselta, joka 46 tai 47 §:n mukaan valvoo edunvalvojan toimintaa.

31 §

Saatava, joka kuuluu edunvalvojan hoidettavana olevaan omaisuuteen, voidaan suorittaa vain edunvalvojalle tai hänen osoittamalleen päämiehen tilille. Suoritus on kuitenkin pätevä, vaikka se olisi tehty päämiehelle, jos velallinen ei tiennyt eikä hänen olosuhteet huomioon ottaen pitänyt tietää, että suorituksen vastaanottaminen kuului edunvalvojalle.

Jos päämiehellä on tili luottolaitoksessa, edunvalvojan tulee ilmoittaa laitokselle, kuka tai ketkä voivat nostaa tilillä olevia varoja.

32 §

Edunvalvoja ei saa lahjoittaa päämiehensä omaisuutta.

Edunvalvoja ei saa edustaa päämiestään, jos vastapuolena on edunvalvoja itse, edunvalvojan puoliso tai muu edunvalvojalle läheinen henkilö taikka joku, jota edunvalvoja edustaa. Jos sisaruksilla on yhteinen edunvalvoja, hänellä on kuitenkin valta edustaa sisaruksia perinnönjaossa, jos näiden edut eivät ole perinnönjaossa esitettyjen vaatimusten tai muiden jakoon liittyvien seikkojen johdosta ristiriidassa keskenään.

Mitä 2 momentissa säädetään, sovelletaan myös silloin, kun edunvalvojan ja hänen päämiehensä edut saattavat muusta syystä joutua asiassa ristiriitaan keskenään.

33 §

Poissa olevalle 10 §:n mukaisesti määrätty edunvalvoja ei saa ennen kuin kolme vuotta on kulunut siitä, kun viimeksi oli tietoa poissa olevasta, myydä hänen omaisuuttaan, ellei myyminen ole tarpeen velan maksamiseksi, pesän selvittämiseksi, omaisuuden turmeltumisen estämiseksi tai muusta vastaavasta syystä. Tulevan omistajan oikeutta valvomaan 10 §:n nojalla määrätty edunvalvoja ei saa myydä valvontaansa uskottua omaisuutta, ellei siihen ole edellä mainittua syytä.

Edellä 1 momentissa tarkoitettu edunvalvoja saa edustaa perillistä tai testamentinsaajaa asiassa, joka koskee testamentin tiedoksiantamista tai moittimista, mutta hänellä ei ole kelpoisuutta tämän puolesta estää perillisen tai testamentinsaajan oikeuden vanhentumista.

Oikeustoimet, jotka poissa olevan tai tulevan omistajan oikeutta valvomaan määrätty edunvalvoja tekee määräyksensä nojalla,

ovat päteviä, vaikka omaisuus menee muulle kuin sille, jota edustamaan hänet oli määrätty.

34 §

Jollei laissa toisin säädetä, edunvalvojalla ei ole oikeutta ilman holhousviranomaisen lupaa päämiehensä puolesta:

1) luovuttaa tai vastiketta antamalla hankkia kiinteää omaisuutta tai sellaista maanvuokra- tai muuta käyttöoikeutta rakennuksineen, joka voidaan maanomistajaa kuulematta siirtää kolmannelle;

2) luovuttaa pantiksi omaisuutta tai muulla tavoin perustaa siihen panttioikeutta;

3) luovuttaa kiinteää tai muuta 1 kohdassa tarkoitettua omaisuutta toisen käytettäväksi pitemmäksi ajaksi kuin viideksi vuodeksi tai pitemmäksi ajaksi kuin vuodeksi täysi-ikäisyyden alkamisesta;

4) ottaa muuta lainaa kuin valtion takamaa opintolainaa taikka sitoutua vekselivastuuseen tai vastuuseen toisen velasta;

5) ryhtyä harjoittamaan elinkeinoa päämiehensä lukuun;

6) tehdä sopimusta avoimen yhtiön tai kommandiittiyhtiön perustamisesta taikka tällaiseen yhtiöön liittymisestä;

7) luopua perinnöstä tai luovuttaa päämiehensä perintöosuutta;

8) tehdä sopimusta kuolinpesän yhteishallinnosta;

9) tehdä sopimusta omaisuuden osituksesta tai perinnönjaosta, joka toimitetaan ilman perintökaaren 23 luvussa tarkoitettua pesänjakajaa;

10) luovuttaa tai vastiketta antamalla hankkia osakkeita tai osuuksia, jotka oikeuttavat hallitsemaan huoneistoa tai asumisoikeusasunnoista annetussa laissa (650/1990) tarkoitettua asumisoikeutta;

11) luovuttaa 10 kohdassa tarkoitettua oikeuden nojalla hallittua huoneistoa määräaikaisella sopimuksella toisen käytettäväksi pitemmäksi ajaksi kuin viideksi vuodeksi tai pitemmäksi ajaksi kuin vuodeksi täysi-ikäisyyden alkamisesta;

12) myydä tai myytäväksi hakkauttaa metsää, ottaa myytäväksi kiveä, soraa, hiekkaa, savea, turvetta tai multaa päämiehen maalta tai luovuttaa oikeutta sen ottamiseen, jollei se tapahdu holhousviranomaisen hyväksymän omaisuuden hoitosuunnitelman mukaisesti; eikä

13) vastiketta antamalla hankkia sijoituspalveluyrityksistä annetun lain (579/1996)

2 §:ssä tarkoitettuja sijoituskohteita taikka osuuksia yhteisöissä lukuun ottamatta:

a) valtion, kunnan tai kuntayhtymän liikkeeseen laskemia joukkovelkakirjoja;

b) arvopapereita, joilla käydään arvopaperimarkkinalain (495/1989) 1 luvun 3 §:ssä tarkoitettuihin tavoin julkisesti kauppaa;

c) osuuksia sellaisessa sijoitusrahastossa, jonka pääomasta vähintään kolme neljäsosa on sijoitettuna a ja b alakohdissa tarkoitettuihin joukkovelkakirjoihin ja arvopapereihin;

d) a—c alakohdassa tarkoitettuihin rinnastettavia sijoituskohteita, joista asetuksella niin säädetään; sekä

e) sellaisia osakkeita tai osuuksia, joiden tuottaman oikeuden pääasiallisena sisältönä on oikeus kotitaloudessa tavallisesti käytettävän hyödykkeen tai palvelun saamiseen, jos osuuteen ei liity henkilökohtaista vastuuta yhteisön veloista.

Lupaa on haettava siltä holhousviranomaiselta, joka 46 tai 47 §:n mukaan valvoo edunvalvojan toimintaa. Jos lupaa haetaan alaikäisen puolesta tehtävään oikeustoimeen, holhousviranomaisen on varattava 15 vuotta täyttäneelle alaikäiselle tilaisuus tulla kuuluksi, jollei tämän mielipide luotettavasti käy ilmi hakemusasikirjoista. Asianosaisen kuulemisen sovelletaan muutoin, mitä hallintomenettelylaissa (598/1982) säädetään.

Jos edunvalvojalle on annettu lupa 1 momentin 5 tai 6 kohdassa tarkoitettuun toimintaan tai toimeen, hän voi sen perusteella 1 momentin säännösten estämättä ryhtyä niihin oikeustoimiin, joita liikkeen tai elinkeinon harjoittaminen luonteensa mukaisesti vaatii.

35 §

Holhousviranomaisen voi myöntää 34 §:ssä tarkoitettun luvan, jos oikeustoimi tai toimenpide, johon lupaa haetaan, on päämiehen edun mukainen. Tällöin on otettava huomioon, mitä 37—41 §:ssä säädetään omaisuuden hoitamisesta.

36 §

Oikeustoimi, jonka tekemiseen edunvalvojalla ei ollut kelpoisuutta, ei sido päämiestä.

Oikeustoimi, jonka edunvalvoja on tehnyt ilman tarvittavaa lupaa, ei sido päämiestä, ellei holhousviranomaisen, jolta lupaa olisi pitänyt hakea, sitä jälkeensä edunvalvojan hakemuksesta hyväksy. Sopijapuolen oikeudesta vetäytyä sopimuksesta on tällöin sovel-

tuvin osin voimassa, mitä 27 §:n 2 momentissa säädetään.

Jos oikeustoimi, jonka edunvalvoja on tehnyt, ei 1 momentin mukaan ole sitova, edunvalvojan velvollisuudesta korvata sopijapuolelle aiheutunut vahinko on soveltuvin osin voimassa, mitä varallisuus oikeudellisista oikeustoimista annetun lain (228/1929) 25 §:ssä säädetään.

Omaisuuksien hoitaminen

37 §

Edunvalvojan on hoidettava päämiehensä omaisuutta sillä tavoin, että omaisuus ja sen tuotto voidaan käyttää päämiehen hyödyksi ja tyydyttämään hänen henkilökohtaisia tarpeitaan. Tässä tehtävässään edunvalvojan tulee tunnollisesti pitää huolta päämiehen oikeuksista ja edistää hänen parastaan.

Edunvalvojan tulee ottaa hoidettavakseen kuuluva päämiehen omaisuus hallintaansa siltä osin kuin se on tarpeen tämän etujen suojaamiseksi. Edunvalvojalla on tarvittaessa oikeus saada tässä virka-apua siten kuin poliisilain (493/1995) 40 §:ssä säädetään. Jos kysymyksessä on omaisuus, josta päämies voi vapaasti määrätä, omaisuutta ei kuitenkaan saa ottaa hallintaan vastoin päämiehen tahtoa.

38 §

Päämiehelle on jätettävä se omaisuus, jota hän tarvitsee henkilökohtaista käyttöönsä varten. Päämiehen vallintaan on jätettävä hänen tarpeisiinsa ja muihin olosuhteisiin nähden kohtuullisena pidettävä määrä käyttövaroja. Edunvalvoja voi jättää päämiehensä vallitavaksi muutakin tämän omaisuutta, jos se on päämiehen edun mukaista.

Jos päämies tahtoo antaa lahjan, joka on olosuhteisiin nähden tavanomainen ja taloudelliselta merkitykseltään vähäinen, edunvalvojan tulee huolehtia siitä, että antajan tarkoitus voi toteutua.

39 §

Edunvalvojan on säilytettävä omaisuus, jota päämies edunvalvonnan kestäessä tai myöhemmin tarvitsee asumista tai elinkeinon harjoittamista varten tai jolla muutoin on päämiehelle erityistä arvoa.

Muu omaisuus, jota ei ole käytettävä eläkkeeseen tai muihin päämiehen tarpeisiin, on sijoitettava siten, että sen säilymisestä on

riittävä varmuus ja että sille saadaan kohtuullinen tuotto.

Edunvalvojan on pyynnöstä selvitettävä päämiehelle tämän taloudellista asemaa ja toimenpiteitä, joihin edunvalvoja on ryhtynyt omaisuutta hoitaessaan.

40 §

Holhousviranomaisen voi määrätä, että edunvalvojan on laadittava omaisuuden hoidon ja käytön ohjeeksi hoitosuunnitelma ja esitettävä se holhousviranomaisen hyväksyttäväksi, jos tätä on omaisuuden laatu ja määrä sekä muut seikat huomioon ottaen pidettävä tarpeellisena. Hoitosuunnitelma on laadittava ottaen huomioon, mitä 37—39 §:ssä omaisuuden hoitamisesta säädetään.

Omaisuuden hoitosuunnitelmaa voidaan tarvittaessa muuttaa tai täydentää.

41 §

Jos joku antaessaan toiselle omaisuutta lahjana tai testamentilla on samalla määrännyt omaisuuden hoitamisesta, näitä määräyksiä tulee noudattaa tämän luvun säännösten estämättä.

Tuomioistuin voi kuitenkin edunvalvojan hakemuksesta päättää, että omaisuutta on hoidettava tämän lain säännösten mukaisesti, jos on ilmeistä, että omaisuuden hoidosta annettujen määräysten avulla ei muuttuneiden olosuhteiden tai muun syyn vuoksi voida toteuttaa antajan tarkoitusta.

Huolenpito päämiehestä

42 §

Täysi-ikäiselle määrätyn edunvalvojan tulee huolehtia siitä, että päämiehelle järjestetään sellainen hoito, huolenpito ja kuntoutus, jota on päämiehen huollon tarpeen ja olojen kannalta sekä päämiehen toivomukset huomioon ottaen pidettävä asianmukaisena.

Päämiehen kuuleminen

43 §

Ennen kuin edunvalvoja tekee päätöksen tehtäviinsä kuuluvassa asiassa, hänen on tiedusteltava päämiehensä mielipidettä, jos asiaa on tämän kannalta pidettävä tärkeänä ja kuuleminen voi tapahtua ilman huomattavaa hankaluutta.

Kuuleminen ei kuitenkaan ole tarpeen, jos päämies ei kykene ymmärtämään asian merkitystä.

Jos päämies on alaikäinen, on myös hänen huoltajansa mielipidettä tiedusteltava 1 momentissa säädetyin tavoin.

Edunvalvojan palkkio ja kulujen korvaaminen

44 §

Alaikäisen vanhemmalla ja alaikäisen huoltajalla, joka toimii hänen edunvalvojanaan, on oikeus saada alaikäisen varoista korvaus tarpeellisista kuluistaan.

Täysi-ikäisen edunvalvojalla ja alaikäiselle määrättyllä muulla kuin 1 momentissa tarkoitettulla edunvalvojalla on oikeus saada päämiehensä varoista korvaus tarpeellisista kuluistaan sekä tehtävänsä laatuun ja laajuuteen ja päämiehen varoihin nähden kohtuullinen palkkio.

Oikeusministeriö voi antaa tarkempia ohjeita palkkion määräytymisen perusteista.

Vahingonkorvausvelvollisuus

45 §

Edunvalvoja on velvollinen korvaamaan vahingon, jonka hän on tehtävänsä hoitaessaan tahallisesti tai huolimattomuudesta aiheuttanut päämiehelleen.

Vahingonkorvauksen sovittelusta ja korvausvastuun jakautumisesta kahden tai useamman korvausvelvollisen kesken on voimassa, mitä vahingonkorvauslain 2 ja 6 luvussa säädetään. Jos holhoustoimen edunvalvontapalveluiden järjestämisestä annetussa laissa (443/1999) tarkoitettu yleinen edunvalvoja on aiheuttanut vahingon, korvausvastuuseen sovelletaan lisäksi vahingonkorvauslain 3 ja 4 luvun säännöksiä.

Päämies ei ole velvollinen korvaamaan vahinkoa, jonka edunvalvoja on aiheuttanut toimiessaan hänen lukuunsa.

6 luku

Edunvalvojan toiminnan valvonta

Valvova viranomaisen

46 §

Holhousviranomaisen tulee valvoa edun-

valvojan toimintaa. Valvonta kuuluu sille holhousviranomaiselle, jonka toimialueella edunvalvonnassa olevalla on kotikuntalaissa (201/1994) tarkoitettu kotikunta.

Jos edunvalvonnassa olevalla ei ole kotikuntaa Suomessa, valvonta kuuluu sille holhousviranomaiselle, jonka toimialueella hän pääasiallisesti oleskelee.

Jos edunvalvonta koskee poissa olevan tai tulevan omistajan oikeutta kuolinpesässä, valvonta kuuluu holhousviranomaiselle, joka 1 momentin mukaan olisi ollut toimivaltainen valvomaan perittävälle määrätyn edunvalvojan toimintaa. Jos jonkun etua on muutoin valvottava 10 §:n nojalla, toimivaltainen on se holhousviranomainen, jonka toimialueella edunvalvonnan tarve ilmenee.

Jollei 1 ja 2 momentin mukaan ole holhousviranomaista, jolle valvonta kuuluu, velvollisuus valvoa edunvalvojan toimintaa on Helsingin maistraatilla.

47 §

Jos edunvalvonta on merkitty holhousasioiden rekisteriin, valvonta kuuluu 46 §:n säännösten estämättä sille holhousviranomaiselle, joka 46 §:n mukaan oli velvollinen valvomaan edunvalvojan toimintaa silloin, kun edunvalvonta merkittiin tuohon rekisteriin.

Holhousviranomainen, jolle valvonta 1 momentin mukaan kuuluu, voi siirtää valvonnan toiselle holhousviranomaiselle, jos sillä, jonka etua on valvottava, on kotikunta viimeksi mainitun holhousviranomaisen toimialueella tai jos siirto on muutoin tarpeen valvonnan kannalta. Ennen valvonnan siirtämistä on kuultava edunvalvojaa ja holhousviranomaista, jolle valvonta aiotaan siirtää.

Päätökseen, jolla valvonta on siirretty, ei saa hakea muutosta valittamalla.

Omaisuushuettelo

48 §

Edunvalvojan on kolmen kuukauden kuluessa tehtävänsä alkamisesta annettava holhousviranomaiselle luettelo niistä päämiehen varoista ja veloista, joiden tulee olla edunvalvojan hoidettavana. Luettelossa on ilmoitettava myös se omaisuus, joka on 38 §:n 1 momentin nojalla jätetty päämiehen vallittavaksi. Jos päämies myöhemmin saa omaisuutta, jonka tulee olla edunvalvojan hoidettavana, luettelo saadusta omaisuudesta on

annettava kuukauden kuluessa saannosta. Velvollisuus antaa luettelo ei kuitenkaan koske sellaista toistuvaa suoritusta, jonka päämies saa luetteloon merkityn oikeuden nojalla.

Kun päämies tulee kuolinpesän osakkaaksi, edunvalvojan on toimitettava holhousviranomaiselle jäljennös perukirjasta kuukauden kuluessa siitä, kun perunkirjoitus on toimitettu.

Mitä 1 momentissa säädetään, ei koske edunvalvojana olevaa alaikäisen vanhempaa jos alaikäisen omaisuuden määrä on vähäinen. Holhousviranomainen voi edunvalvojan hakemuksesta pidentää 1 momentissa mainitua määräaikaa, jos se on tarpeen omaisuuden määrän tai muun syyn johdosta.

49 §

Edellä 48 §:ssä tarkoitettussa luettelossa edunvalvojan on ilmoitettava, että hänen antamansa tiedot ovat oikeat ja ettei hän tahallisesti ole jättänyt mitään mainitsematta. Tuomioistuimien voi velvoittaa edunvalvojan vahvistamaan ilmoituksensa tuomioistuimessa valan tai vakuutuksen nojalla, jos holhousviranomainen sitä vaatii.

Tilivelvollisuus

50 §

Edunvalvoja, jonka tehtäviin kuuluu omaisuuden hoitamista, on velvollinen pitämään kirjaa päämiehen varoista ja veloista sekä tilikauden tapahtumista.

Edunvalvoja, joka on määrätty muuhun kuin omaisuuden hoitamista käsittävään tehtävään, on velvollinen pitämään sellaista kirjaa, että hän voi tehdä selon niistä toimenpiteistä, joihin hän on tehtävässään ryhtynyt.

51 §

Edellä 50 §:n 1 momentissa tarkoitetun edunvalvojan tulee vuosittain antaa holhousviranomaiselle tili (*vuositili*). Holhousviranomainen voi päättää, että tilikausi on muu vuoden pituinen ajanjakso kuin kalenterivuosi, jos se on omaisuuden hoidon ja tilinpidon tai tilin tarkastuksen kannalta tarkoituksenmukaista.

Vuositili on annettava kolmen kuukauden kuluessa tilikauden päättymisestä. Jos edunvalvontatehtävä on alkanut tilikauden jälkimmäisellä puoliskolla, holhousviranomainen voi päättää, että tili annetaan seuraavan vuosittain yhteydessä.

Jos edunvalvoja ei sairauden, tehtävänsä laajuuden tai muun sellaisen syyn johdosta kykene tai ole kyennyt antamaan vuositiliä säädettyssä ajassa, holhousviranomainen voi hakemuksesta pidentää määräaika.

Edunvalvoja ei ole velvollinen antamaan vuositiliä sellaisesta alaikäisen edunvalvonnasta, jota ei ole ollut merkittävä holhousasioiden rekisteriin.

52 §

Edunvalvoja, jonka tehtävä lakkaa tai jonka tehtäviä rajoitetaan, on velvollinen viipymättä antamaan holhousviranomaiselle tilin vallinnastaan siirtyvän omaisuuden hoidosta siltä ajalta, jolta ei ole aikaisemmin annettu tiliä (*päätöstili*). Edunvalvoja ei kuitenkaan ole velvollinen antamaan päätöstiliä sellaisesta alaikäisen edunvalvonnasta, jota ei ole ollut merkittävä holhousasioiden rekisteriin.

53 §

Jos omaisuudesta annetusta luettelosta tai vuositilistä käy ilmi, että päämiehellä ei ole omaisuutta tai että edunvalvojan hoidettavana olevan omaisuuden määrä on vähäinen, holhousviranomainen voi määrääjäksi tai toistaiseksi vapauttaa edunvalvojan velvollisuudesta antaa vuositili tai määrätä tilikauden vuotta pitemmäksi. Vapautusta tai tilikauden pidennystä ei kuitenkaan voida myöntää, jos päämiehellä on huomattava määrä velkaa ja edunvalvojan tulee huolehtia velan maksamisesta. Holhousviranomainen voi muuttaa edellä tarkoitettua päätöstään, jos se havaitaan tarpeelliseksi.

54 §

Vuositilin ja päätöstilin yhteydessä on tarkastettaviksi luovutettava myös niihin liittyvät tarpeelliset tositteet. Tarkastuksen päätyttyä tositteet on palautettava edunvalvojalle.

Edunvalvoja on velvollinen säilyttämään tiliin liittyvät tositteet, kunnes määräaika 61 §:n 1 momentissa säädetyn kanteen nostamiselle on kulunut umpeen tai, jos kanne on nostettu, kunnes asia on lainvoimaisesti ratkaistu. Päämiehellä, hänen oikeudenomistajillaan tai uudella edunvalvojalla on tämän jälkeen oikeus saada tositteet haltuunsa.

55 §

Vuositilistä ja päätöstilistä tulee käydä selville päämiehen varat ja velat tilikauden alkaessa ja päättyessä, tilikauden aikana niissä tapahtuneet muutokset, päämiehen puolesta

tehdyt merkittävät oikeustoimet sekä muut vastaavat toimenpiteet, joihin edunvalvoja on ryhtynyt omaisuutta hoitaessaan. Nämä tiedot on esitettävä sillä tavoin, että holhousviranomainen voi tilin perusteella valvoa omaisuuden hoitamista ja omaisuuden hoitosuunnitelman noudattamista.

Tilissä on ilmoitettava myös se omaisuus, jonka edunvalvoja on tilikauden aikana antanut päämiehensä vallittavaksi.

Jos edunvalvojana on päämiehen vanhempi, aviopuoliso, lapsi tai muu hänen läheisensä, holhousviranomainen voi päättää, että hoidettavaa omaisuutta tai sen määrättyä osaa koskeva tili saa olla yleispiirteinen, jos sitä voidaan hoidettavana olevan omaisuuden laatuun katsoen pitää riittävänä. Tilistä on kuitenkin käytävä ilmi, miten omaisuus on tilikauden aikana muuttunut.

56 §

Saatuaan vuositilin tai päätöstilin holhousviranomaisen on viipymättä tarkastettava, miten omaisuutta on hoidettu, onko päämiehelle annettu kohtuullisena pidettävät käyttövarat ja onko tili oikein laadittu.

Edunvalvoja on velvollinen pyydettäessä antamaan holhousviranomaiselle kaikki tehtävänsä koskevat tarpeelliset tiedot, tositteet ja asiakirjat sekä esittämään hoidettavanaan olevat arvopaperit.

Holhousviranomaisen pakkokeinot

57 §

Jos edunvalvoja laiminlyö asianmukaisen tilin, luettelon, tositteen tai pyydetyn selvityksen antamisen tai jättää tekemättä hoitosuunnitelman, jonka holhousviranomainen on määrännyt laadittavaksi, holhousviranomainen voi määrätä edunvalvojan suorittamaan laiminlyödyn toimenpiteen ja tehostaa päätöstään sakon uhalla tai uhalla, että tekemättä jätetty toimenpide teetetään laiminlyöjän kustannuksella.

Määrätessään teettämishän täytäntöön pantavaksi holhousviranomainen voi sakon uhalla velvoittaa edunvalvojan luovuttamaan tekijälle ne tositteet ja asiakirjat, jotka ovat tarpeen tehtävän suorittamiseksi.

Uhkasakosta ja teettämishänasta on muutoin voimassa, mitä uhkasakkolaissa (1113/1990) säädetään.

Päämiehen edun turvaaminen

58 §

Jos päämiehen edun turvaaminen vaatii toimenpidettä, josta edunvalvoja ei ole huolehtinut, tuomioistuin voi holhousviranomaisen, päämiehen itsensä taikka muun 72 §:n 1 ja 2 momentissa tarkoitetun hakemuksesta määrätä toisen edunvalvojan huolehtimaan siitä. Tuomioistuin voi vastaavasti määrätä toisen edunvalvojan, jos edunvalvojaa vastaan on syytä ajaa kannetta ennen kuin hänen tehtävänsä edunvalvojana on päättynyt.

Toimenpiteet edunvalvojan tehtävän lakatessa

59 §

Edunvalvoja on tehtävänsä lakattua velvolinen viipymättä luovuttamaan hoidossaan olevan omaisuuden päämiehelleen, uudelle edunvalvojalle tai muulle siihen oikeutetulle.

Kun edunvalvojan tehtävä lakkaa päämiehen kuoleman johdosta eikä omaisuutta voida viivytyksettä luovuttaa pesän osakkaiden yhteishallintoon, edunvalvoja voi luovuttaa omaisuuden sellaisen pesän osakkaan hoidettavaksi, joka perintökaaren 18 luvun 3 §:ssä säädetyn tavoin voi pitää huolta pesän omaisuudesta. Edunvalvojan on ilmoitettava omaisuuden luovuttamisesta kaikille niille pesän osakkaille, joiden olinpaikka ja henkilöllisyys on selvillä.

60 §

Kun edunvalvojan tehtävä on lakannut ja holhousviranomaisen on tarkastanut päätöstiin, sen tulee ilmoittaa tiliä koskevat huomautuksensa sekä luovuttaa jäljennös päätöstilistä sille, jolla on oikeus omaisuuden vastaanottamiseen. Viimeksi mainitulla on oikeus pyynnöstä saada edunvalvojalta nähtäväkseen vuositileihin ja päätöstiin liittyvät tositteet.

Edunvalvoja voidaan sakon uhalla velvoittaa näyttämään tositteet siten kuin 57 §:ssä säädetään.

61 §

Vahingonkorvauskanne, joka perustuu edunvalvojan toimintaan, on pantava vireille vuoden kuluessa siitä, kun holhousviranomaisen on 60 §:n mukaisesti luovuttanut edunvalvontaa koskevat asiakirjat niihin oikeutetulle. Jos kysymyksessä on 50 §:n 2 momentissa tarkoitettu edunvalvoja, kannea-

ka lasketaan kuitenkin siitä, kun edunvalvoja on antanut mainitussa momentissa tarkoitetun selonteon sille, jolla on ollut oikeus sen vastaanottamiseen.

Edellä 1 momentissa mainittua kanneaikaa ei kuitenkaan sovelleta, jos vahingonkorvauskanne perustuu seikkaan, joka ei käy ilmi tileistä.

Jos edunvalvoja on aiheuttanut päämiehelleen vahinkoa rikoksella ja oikeus panna rikos syytteeseen kestää pitemmän ajan kuin 1 momentissa säädetään, vahingonkorvausta voidaan vaatia syytteen nostamiselle säädetyn ajan kuluessa.

62 §

Vahingonkorvauskannetta, joka perustuu tilistä ilmenevään seikkaan, ei voida nostaa, jos se, joka on ollut oikeutettu vastaanottamaan tilityksen, on 60 §:ssä tarkoitetut asiakirjat saatuaan kirjallisesti ilmoittanut hyväksyvänsä edunvalvojan toiminnan tai muutoin kirjallisesti ilmoittanut, ettei tule vaatimaan korvausta.

63 §

Jos edunvalvoja on kuollut, hänen kuolinpesänsä osakkaiden, pesänselvittäjän ja konkurssipesän velvollisuuksista on soveltuvin osin voimassa, mitä tässä luvussa edunvalvojasta säädetään.

Sen, jolle kuolinpesän hallinto kuuluu, tulee viipymättä ilmoittaa edunvalvojan kuolemasta holhousviranomaiselle ja huolehtia päämiehen omaisuudesta niin kauan kuin se on pesän hallussa.

Mitä 1 ja 2 momentissa säädetään, ei kuitenkaan sovelleta, jos edunvalvojana on toiminut yleinen edunvalvoja.

7 luku

Edunvalvonnan rekisteröinti

64 §

Holhousasioiden rekisteri on valtakunnallinen rekisteri, jota holhousviranomaiset ja väestörekisterikeskus pitävät edunvalvojan toiminnan valvomiseksi ja kolmansien oikeuden turvaamiseksi. Rekisteriin saadaan merkitä edunvalvojaa ja hänen päämiestään koskevat tunniste- ja yhteystiedot. Rekisteriin saadaan lisäksi merkitä tiedot henkilön toimintakelpoisuuden rajoittamisesta, toimintakelpoisuuden rajoituksen sisällöstä, edunvalvojan tehtävästä ja määräämisen perusteet-

ta, omaisuusluettelon, tilin ja hoitosuunnitelman antamisesta ja tarkastamisesta, 34 §:ssä tarkoitettua lupaa koskevasta päätöksestä sekä holhousviranomaisen 57 ja 60 §:n mukaisista toimenpiteistä. Rekisteriin saadaan lisäksi merkitä sellaisia rekisterin käyttötarkoituksen kannalta tarpeellisia tietoja, jotka eivät ole henkilötietoja.

Holhousviranomaisen vastaa rekisterin tietojen päivittämisestä valvonnassaan olevien edunvalvojien toimien osalta. Holhousviranomaisen päättää tietojen luovuttamisesta rekisteristä. Vaatimus rekisterissä olevan tiedon korjaamisesta esitetään sille holhousviranomaiselle, joka valvoo kysymyksessä olevaa edunvalvojan tehtävää.

Väestörekisterikeskus vastaa holhousasioiden rekisterin yleisestä toimivuudesta ja rekisteritoimintojen yhtenäisyydestä.

Holhousasioiden rekisteriin voidaan siirtää väestötietojärjestelmästä rekisterin ylläpitoa varten tarvittavat henkilö- ja muut tiedot sekä niissä tapahtuneet muutokset.

65 §

Edunvalvonta tai toimintakelpoisuuden rajoitus on merkittävä holhousasioiden rekisteriin, kun:

- 1) täysi-ikäiselle määrätään edunvalvoja;
- 2) täysi-ikäisen toimintakelpoisuutta rajoitetaan;
- 3) alaikäisen edunvalvojaksi määrätään muu henkilö kuin hänen vanhempansa;
- 4) alaikäiselle määrätään 9 §:n nojalla edunvalvoja tai alaikäisen toimintakelpoisuutta rajoitetaan 19 §:n nojalla;
- 5) poissa olevalle tai tulevalle omistajalle määrätään edunvalvoja.

Edunvalvontaa ei kuitenkaan merkitä holhousasioiden rekisteriin, jos edunvalvojan tehtävä ei käsitä omaisuuden hoitamista eikä oikeuden valvomista jakamattomassa pesässä.

Kun tuomioistuin tekee päätöksen, jonka vuoksi edunvalvonta on merkittävä holhousasioiden rekisteriin, sen on ilmoitettava asiasta edunvalvojan toimintaa valvovalle holhousviranomaiselle.

66 §

Edunvalvonta on merkittävä holhousasioiden rekisteriin myös, kun holhousviranomaisen saa tiedon siitä, että:

- 1) alaikäinen on osakkaana kuolinpesässä eikä hänen osuutensa pesän varoista ole vähäinen; tai että

- 2) alaikäisellä on edunvalvojan hoidettavana olevaa omaisuutta, jonka määrä ei ole vähäinen.

Edunvalvonta, jota 1 momentissa tarkoitetaan, on merkittävä holhousasioiden rekisteriin, vaikka omaisuuden tai pesäosuuteen kuuluvien varojen määrä on vähäinen, jos siihen on erityistä syytä.

Asetuksella voidaan säätää, milloin varojen määrää on pidettävä vähäisenä.

67 §

Jollei 68 §:stä muuta johdu, jokaisella on oikeus saada holhousasioiden rekisteristä tieto siitä, onko tietty henkilö edunvalvonnassa, kuka on tietyn henkilön edunvalvoja, mikä on edunvalvojan tehtävä sekä onko ja millä tavoin henkilön toimintakelpoisuutta rajoitettu. Henkilötunnuksen saa kuitenkin luovuttaa vain sille, joka tarvitsee sitä etujensa, oikeuksiensa tai velvollisuuksiensa hoitamiseksi.

Jokaisella on oikeus saada tietää, mitä häntä itseään koskevia tietoja holhousasioiden rekisteriin on talletettu, siten kuin siitä erikseen säädetään.

Edunvalvojalla on oikeus saada tieto niistä rekisteriin tehdyistä merkinnöistä, jotka koskevat hänen edunvalvontatehtävänsä tai hänen päämiestään.

Valtion tai kunnan viranomaisella ja Kansaneläkelaitoksella on oikeus saada tehtäviensä hoitamiseksi tarpeelliset tiedot holhousasioiden rekisteristä.

68 §

Holhousasioiden rekisteriin merkityt tiedot on säilytettävä kymmenen vuoden ajan siitä, kun edunvalvonta on päättynyt.

Sen jälkeen kun edunvalvonta on päättynyt, oikeus saada holhousasioiden rekisteristä tieto 67 §:n 1 momentin nojalla on ainoastaan sillä, joka tarvitsee tietoa etujensa, oikeuksiensa tai velvollisuuksiensa hoitamiseksi.

8 luku

Oikeudenkäyntiä koskevia säännöksiä

69 §

Asia, joka koskee edunvalvojan määräämistä tai toimintakelpoisuuden rajoittamista, pannaan käräjäoikeudessa vireille hakemuksella.

70 §

Jollei jäljempänä toisin säädetä, asia, joka koskee edunvalvojan määräämistä tai toimintakelpoisuuden rajoittamista, on pantava vireille siinä käräjäoikeudessa, jonka tuomiopiirissä sillä, jonka etua on valvottava, on kotikunta tai, jollei hänellä ole kotikuntaa Suomessa, jonka tuomiopiirissä hän pääasiallisesti oleskelee.

Asia, joka koskee edunvalvojan määräämistä valvomaan poissa olevan oikeutta kuolinpesässä, on pantava vireille sen paikkakunnan käräjäoikeudessa, joka on laillinen tuomioistuin jäämistöä koskevissa asioissa. Jos edunvalvojan määräämistä muutoin haetaan tämän lain 10 §:n nojalla, asia on pantava vireille siinä käräjäoikeudessa, jonka tuomiopiirissä poissa olevalla on omaisuutta tai jonka tuomiopiirissä edunvalvonnan tarve on muutoin ilmennyt.

Jos Suomessa ei muutoin ole tuomioistuinta, jossa asia voitaisiin panna vireille, asia voidaan panna vireille Helsingin käräjäoikeudessa.

71 §

Jos haetaan edunvalvojan määräämistä oikeudenkäyntiä varten, asia voidaan panna vireille myös siinä käräjäoikeudessa, jossa oikeudenkäynti on vireillä tai tulee vireille.

72 §

Hakemuksen, joka koskee edunvalvojan määräämistä tai toimintakelpoisuuden rajoittamista, voi tehdä holhousviranomainen tai se, jonka edun valvomisesta on kysymys, taikka tämän edunvalvoja, vanhempi, avio puoliso, lapsi tai muu läheinen.

Asian, joka koskee edunvalvojan määräämistä alaikäiselle, voi panna vireille myös alaikäisen huoltaja ja sosiaalihuoltolain (710/1982) 6 §:ssä tarkoitettu toimielin.

Jos edunvalvoja on tarpeen valvomaan poissa olevan tai tulevan omistajan oikeutta kuolinpesässä, tulee pesänselvittäjän, muun pesän hoitajan, pesänjakajan tai pesänosakkaan tehdä käräjäoikeudelle hakemus edunvalvojan määräämiseksi. Pesänselvittäjä tai pesänjakaja voi muutoinkin tehdä hakemuksen, jos edunvalvojan määrääminen on tarpeen osituksen tai perinnönjaon toimittamiseksi. Jos poissaolevan asiat muutoin vaativat hoitamista, hakemuksen voi tehdä 1 momentissa tarkoitettujen henkilöiden lisäksi myös se, jonka etua tai oikeutta asia koskee.

73 §

Asiassa, joka koskee edunvalvojan määräämistä alaikäiselle, on alaikäisen huoltajalle ja 15 vuotta täyttäneelle alaikäiselle varattava tilaisuus tulla kuulluksi.

Asiassa, joka koskee edunvalvojan määräämistä täysi-ikäiselle, on sille, jonka etua on valvottava, sekä, jollei se olosuhteet huomioon ottaen ole ilmeisen tarpeeton, hänen aviopuolisolleen varattava tilaisuus tulla kuulluksi.

Tilaisuutta tulla kuulluksi ei kuitenkaan tarvitse varata, jos kuultavaksi kutsuminen olisi toimitettava oikeudenkäymiskaaren 11 luvun 9 §:ssä tarkoitetulla tuomioistuimen kuulutuksella.

74 §

Toimintakelpoisuuden rajoittamista koskevassa asiassa tuomioistuimen on kuultava henkilökohtaisesti sitä, jonka edun valvomisesta on kysymys. Asia voidaan kuitenkin ratkaista kuulematta häntä henkilökohtaisesti, jos hakemus heti hylätään perusteettomana tai jos kuuleminen on kuultavan tilan vuoksi mahdotonta tai aiheuttaa hänelle kohututonta haittaa.

Jos kuultava ei ilman huomattavaa vaikeutta voi saapua istuntoon tai jos siihen on muu erityinen syy, kuuleminen voidaan toimittaa pääkäsittelyn ulkopuolella.

75 §

Holhousviranomaiselle on varattava tilaisuus tulla kuulluksi edunvalvojan määräämistä tai toimintakelpoisuuden rajoittamista koskevassa asiassa, jos holhousviranomaisen mielipide ei käy ilmi hakemuksen asiakirjoista.

Holhousviranomaisen kuuleminen voidaan kuitenkin jättää toimittamatta edunvalvojan määräämistä koskevassa asiassa, jos kuuleminen ei ole tarpeen asian selvittämiseksi.

76 §

Jos edunvalvojan määräämistä tai toimintakelpoisuuden rajoittamista koskevassa asiassa on tarpeen kuulla henkilökohtaisesti sitä, jolla 72 §:n mukaan on puhevalta, häneen sovelletaan, mitä oikeudenkäymiskaaren 12 luvussa säädetään riita-asian asianosaisen velvoittamisesta saapumaan tuomioistuimeen henkilökohtaisesti.

77 §

Edunvalvojan määräämistä koskevassa asi-

assa tuomioistuin voi uskoa edunvalvojalle tehtävän, jota hakemuksessa ei ole vaadittu, ja toimintakelpoisuuden rajoittamista koskevassa asiassa rajoittaa toimintakelpoisuutta haettua enemmän tai muutoin hakemuksesta poikkeavasti, jos tätä on 8 tai 18 §:n nojalla pidettävä tarpeellisenä päämiehen edun suojaamiseksi.

78 §

Asiassa, joka koskee edunvalvojan määräämistä tai toimintakelpoisuuden rajoittamista, tuomioistuimen on omasta aloitteestaan määrättävä hankittavaksi kaikki se selvitys, joka on tarpeen asian ratkaisemiseksi.

79 §

Asiassa, joka koskee edunvalvojan määräämistä tai toimintakelpoisuuden rajoittamista, tuomioistuin voi antaa väliaikaisen määräyksen. Määräys voidaan antaa kuulematta sitä, jonka edun valvomisesta on kysymys, jos asiaa ei voida viivyttää. Väliaikainen määräys on voimassa, kunnes tuomioistuin antaa asiassa päätöksen, jollei määräystä sitä ennen peruuteta tai muuteta.

Väliaikaiseen määräykseen ei saa hakea muutosta.

80 §

Tuomioistuimen päätökseen asiassa, joka koskee edunvalvojan määräämistä tai toimintakelpoisuuden rajoittamista, saa hakea muutosta jokainen, jolla 72 §:n mukaan on oikeus panna asia vireille.

81 §

Mitä 69—80 §:ssä säädetään, on soveltuvin osin voimassa myös asiassa, joka koskee edunvalvojan vapauttamista tehtävästään tai hänen tehtävänsä muuttamista, sekä asiassa, joka koskee toimintakelpoisuuden rajoituksen poistamista tai muuttamista.

Käsiteltäessä 1 momentissa tarkoitettua asiaa on edunvalvojalle varattava tilaisuus tulla kuulluksi. Tilaisuutta tulla kuulluksi ei kuitenkaan tarvitse varata, jos kuultavaksi kutsuminen olisi toimitettava oikeudenkäymiskaaren 11 luvun 9 §:ssä tarkoitettulla tuomioistuimen kuulutuksella.

82 §

Tuomioistuin voi tässä luvussa tarkoite- tuissa asioissa omasta aloitteestaan määrätä oikeudenkäyntiä varten oikeudenkäyntiavustajan tai edunvalvojan sille, jonka edunval-

vontaa hakemus koskee, jos se on tämän oikeusturvan kannalta tarpeellista.

83 §

Käräjäoikeuden päätöstä, joka koskee edunvalvojan määräämistä tai vapauttamista tehtävästään taikka jolla jonkun toimintakelpoisuutta on rajoitettu, on noudatettava, vaikka päätös ei ole saanut lainvoimaa.

Päätöstä, jonka hovioikeus tekee tässä luvussa tarkoitettussa asiassa, on noudatettava, vaikka se ei ole saanut lainvoimaa, jollei hovioikeus ole päätöksessään toisin määrännyt.

Jos hovioikeus tai korkein oikeus palauttaa asian uutta käsittelyä varten, se voi määrätä, että edunvalvojan määräys tai toimintakelpoisuuden rajoitus pysyy voimassa, kunnes tuomioistuin, jonne asia on palautettu, on sen ratkaissut tai antanut siinä väliaikaisen määräyksen.

9 luku

Holhustoimen hallinto ja muutoksenhaku holhousviranomaisen päätökseen

Hallintoa koskevat säännökset

84 §

Holhustoimen sisällöstä ja sen kehittämistä huolehtii oikeusministeriö. Holhousviranomaisten hallinnollinen ohjaus ja kehittäminen kuuluu sisäasiainministeriölle.

Holhousviranomaisena toimii maistraatti. Ahvenanmaan maakunnassa holhousviranomaisen tehtäviä hoitaa lääninhallitus.

85 §

Edunvalvojan määräämistä ja tässä laissa tarkoitettua lupaa tai velvoittamista koskeva asia ratkaistaan holhousviranomaisessa esittelystä. Muutoin asia ratkaistaan holhousviranomaisessa siten kuin asian ratkaisemisesta maistraatin toimivaltaan kuuluvassa asiassa erikseen säädetään.

Jollei tämän lain säännöksistä muuta johdu, asian käsittelyyn ja virkamiehen esteellisyyteen sovelletaan hallintomenettelylakia.

Holhousviranomaisen suoritteista peritään maksuja siten kuin valtion maksuperustelais- sa (150/1992) säädetään.

86 §

Kun holhousviranomaista on pyydetty määräämään edunvalvoja tämän lain 12 §:n

1 momentin nojalla, holhousviranomaisen tulee kuulla henkilökohtaisesti sitä, jonka edun valvomisesta on kysymys. Holhousviranomaisen voi vaatia, että hakija esittää holhousviranomaiselle lääkärin lausunnon niistä seikoista, joilla on merkitystä asian ratkaisemisen kannalta.

Muutoksenhaku holhousviranomaisen päätökseen

87 §

Holhousviranomaisen päätökseen haetaan muutosta hallinto-oikeudelta siten kuin hallintolainkäyttölaissa (586/1996) säädetään.

Holhousviranomaisen päätökseen, joka koskee edunvalvojen keskinäisen erimielisyyden ratkaisemista 30 §:n 3 momentin nojalla, 48 §:n 3 momentissa tarkoitettua määräajan pidentämistä tai 51 §:n 1—3 momentissa tarkoitettua tilivelvollisuuden täyttämisaikakohtaa, ei saa valittamalla hakea muutosta.

10 luku

Erinäiset säännökset

88 §

Edunvalvonnassa olevalla on oikeus saada tieto holhousviranomaisen asiakirjoissa olevista häntä itseään koskevista tiedoista siten kuin siitä erikseen säädetään. Edunvalvonnassa olleen kuoltua hänen oikeudenomistajillaan on oikeus saada ne tiedot, jotka olisi voitu antaa edunvalvonnassa olevalle itselleen.

89 §

Edunvalvojalla on tehtäviinsä kuuluvissa asioissa oikeus saada ne tiedot, joihin päämiehellä olisi itsellään oikeus, jollei erikseen toisin säädetä.

Edunvalvojalla on ilman päämiehensä suostumusta oikeus avata vain sellaisia päämiehelleen saapuneita kirjeitä tai niihin rinnastettavia suljettuja viestejä, joiden voidaan lähettäjän nimen tai muun erityisen seikan perusteella päätellä koskevan asiaa, josta edunvalvojan tulee huolehtia.

90 §

Valtion ja kunnan viranomaisen sekä muu julkisoikeudellinen yhteisö, Kansaneläkelaitos, Eläketurvakeskus, eläkesäätiö ja muu eläkelaitos, vakuutuslaitos, pankki ja muu

rahalaitos, sosiaali- tai terveydenhuollon toimintayksikkö ja terveydenhuollon ammattihenkilö sekä yksityinen sosiaalipalvelun tuottaja ovat salassapitosäännösten estämättä velvollisia pyynnöstä antamaan holhousviranomaiselle ja tuomioistuimelle ne tiedot ja selvitykset, jotka ovat tarpeen vireillä olevan asian ratkaisemiseksi.

Holhousviranomaisen tai tuomioistuin voi pyytää kunnan sosiaali- tai terveydenhuollon toimielimeltä lausunnon, jos selvityksen saaminen asianomaisen olosuhteista on tarpeen tässä laissa tarkoitettussa asiassa. Pyyntö on osoitettava sen kunnan sosiaali- tai terveydenhuollon toimielimelle, jossa asianomaisella on kotikunta, tai jos hänellä ei ole kotikuntaa Suomessa, jossa hän pääasiallisesti oleskelee.

Jos muun kuin 2 momentissa tarkoitettua tiedon tai selvityksen antamisesta aiheutuu sen antamiseen velvolliselle huomattavia kustannuksia tai merkittävää lisätyötä, selvityksen antamisesta voidaan periä kohtuullinen maksu.

91 §

Joka on saanut tiedon edunvalvonnan tarpeessa ilmeisesti olevasta henkilöstä, voi vaitiolovelvollisuuden estämättä ilmoittaa asiasta holhousviranomaiselle. Ilmoitus on tehtävä sille holhousviranomaiselle, jonka toimialueella henkilöllä, jota ilmoitus koskee, on kotikunta tai, jos hänellä ei ole kotikuntaa Suomessa, sille holhousviranomaiselle, jonka toimialueella hän pääasiallisesti oleskelee. Ilmoituksen saatuaan holhousviranomaisen tulee ryhtyä toimenpiteisiin edunvalvonnan tarpeen selvittämiseksi ja tehdä tarvittaessa käräjäoikeudelle hakemus edunvalvojan määräämiseksi.

92 §

Valtion, kunnan tai holhoustoimen edunvalvontapalvelun tuottajan palveluksessa oleva henkilö, luottamushenkilö, edunvalvoja ja holhoustoimen tehtävässä käytetty asiantuntija eivät ilman asianomaisen suostumusta saa ilmaista holhoustoimeen liittyvän tehtävän perusteella tietoon saamaansa asiaa, joka yksityisen taloudellisen edun tai yksityisyyden suojaamiseksi on pidettävä salassa.

Vaitiolovelvollisuus, josta 1 momentissa säädetään, ei rajoita viranomaisessa toimivalle muussa laissa säädettyä vaitiolovelvollisuutta.

Mitä 1 ja 2 momentissa säädetään, ei estä asian ilmaisemista:

- 1) valtion tai kunnan viranomaisille taikka muulle henkilölle tämän lain mukaisten tehtävien suorittamista varten;
- 2) syyttäjä- ja poliisiviranomaiselle rikoksen selvittämistä varten;
- 3) tuomioistuimelle, jos se on tarpeen tämän lain mukaisessa asiassa; eikä
- 4) sille, jolla on lain nojalla oikeus saada asiasta tieto.

93 §

Rangaistus salassapitovelvollisuuden rikkomisesta tuomitaan rikoslain 38 luvun 1 tai 2 §:n mukaan, jollei teko ole rangaistava rikoslain 40 luvun 5 §:n mukaan tai siitä muualla laissa säädetä ankarampaa rangaistusta.

94 §

Joka kieltäytyy antamasta tietoja, joiden antamiseen hän on 90 §:n mukaan velvollinen, on tuomittava *holhoustoimesta annettussa laissa säädetyn tietojenantamisvelvollisuuden rikkomisesta* sakkoon.

Virallinen syyttäjä ei saa nostaa syytettä 1 momentissa tarkoitettusta teosta, ellei holhousviranomainen ole ilmoittanut sitä syytteen pantavaksi.

95 §

Tarkemmat säännökset tämän lain täytäntöönpanosta annetaan asetuksella.

11 luku

Voimaantulo- ja siirtymäsäännökset

96 §

Voimaantulo ja kumottavat säännökset

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä joulukuuta 1999.

Tällä lailla kumotaan 19 päivänä elokuuta 1898 annettu holhouslaki (34/1898) siihen myöhemmin tehtyine muutoksineen.

97 §

Vireillä olevien asioiden käsittely

Asiat, jotka ovat vireillä holhouslautakunnassa tämän lain tullessa voimaan, siirtyvät

sen holhousviranomaisen käsiteltäviksi, jonka toimialueeseen asianomainen kunta kuuluu.

Tuomioistuin käsittelee holhouslaissa tarkoitettua asiaa, joka on tuomioistuimessa vireillä tämän lain tullessa voimaan, vaikka asia ei tämän lain mukaan kuuluisi tuomioistuimelle.

98 §

Lain soveltaminen

Tätä lakia sovelletaan sen voimaantuloa edeltävältä ajalta oleviin holhoustoimen asioihin seuraavasti:

1) *Vajaavaltaiset*. Niihin, jotka tämän lain tullessa voimaan ovat vajaavaltaisia, sovelletaan, mitä tässä laissa säädetään vajaavaltaisesta. Holhousviranomaisen on valvonnassaan olevien holhottavaksi julistettujen osalta viipymättä selvitettävä, onko tarpeen, että vajaavaltaisuus yhä jatkuu, ja tarvittaessa tehtävä hakemus edunvalvonnan järjestämiseksi siten kuin tässä laissa säädetään.

2) *Holhoajat ja uskotut miehet*. Holhoajaan ja holhouslain nojalla määrättyyn uskotuun mieheen sovelletaan tämän lain tultua voimaan, mitä edunvalvojasta säädetään.

3) *Eräät vireillä olevat asiat*. Jos holhottavaksi julistamista taikka holhoajan tai uskotun miehen määräämistä tai tehtävästään vapauttamista koskeva asia on tuomioistuimessa vireillä tämän lain voimaan tullessa, asia on käsiteltävä vastaavasti tämän lain mukaisena toimintakelpoisuuden rajoittamista taikka edunvalvojan määräämistä tai tehtävästään vapauttamista koskevana hakemuksena. Jos holhottavaksi julistamista koskeva asia on muutoksenhaun johdosta vireillä korkeimmassa oikeudessa tai hovioikeudessa, asia on palautettava alioikeuden käsiteltäväksi, jollei muutoksenhakemusta jätetä heti tutkimatta. Päätäessään asian palauttamisesta tuomioistuin voi määrätä, että päätös, jolla joku on julistettu holhottavaksi, pysyy voimassa, kunnes alioikeus on ratkaissut asian.

99 §

Aikaisemman lain soveltaminen

Tämän lain voimaan tullessa voimassa ollutta lakia (*aikaisempi laki*) sovelletaan tämän lain voimaan tultua seuraavasti:

1) *Vireillä olevat lupahakemukset.* Jos tämän lain tullessa voimaan on vireillä hakemus, joka koskee holhouslautakunnan tai tuomioistuimen suostumuksen saamista tehdyille tai myöhemmin tehtävälle oikeustoimelle, hakemukseen sovelletaan aikaisemman lain säännöksiä. Hakemus kuitenkin raukeaa, jos edunvalvoja ei tämän lain mukaan tarvitse oikeustoimeen holhousviranomaisen lupaa.

2) *Oikeustoimen pätevyys.* Arvioitaessa sellaisen oikeustoimen pätevyyttä, jonka holhoaja tai uskottu mies on tehnyt ennen tämän lain voimaantuloa, sovelletaan aikaisemman lain säännöksiä.

3) *Tilin antaminen.* Holhoustili, joka koskee vuotta 1999 tai sitä aikaisempia tilikaudia, annetaan tämän lain voimaan tultua holhousviranomaiselle. Holhoustiliin ja sen antamiseen sovelletaan tällöin kuitenkin muilta osin aikaisemman lain säännöksiä. Jos tuomioistuin on holhouslain 51 §:n 2 momentin nojalla määrännyt tilikauden vuotta pitemmäksi, määräys pysyy voimassa tämän lain voimaantulon estämättä, jollei holhousviranomaisen toisin määrää.

4) *Päätyneet edunvalvontatoimet.* Jos holhoajan tai uskotun miehen toimi on päättynyt ennen tämän lain voimaantuloa, siihen sovelletaan aikaisempaa lakia.

100 §

Viittaukset aikaisempaan lakiin

Jos laissa tai asetuksessa on viitattu aikaisempaan lakiin, viittauksen sisältävää säännöstä sovelletaan tämän lain voimaantulon jälkeen seuraavasti:

1) *Holhoajaa ja uskottua miestä koskevat säännökset.* Säännöstä, joka koskee holhoajaa tai holhouslain nojalla määrättyä uskotua miestä, sovelletaan myös edunvalvojan, jollei lapsen huollosta ja tapaamisoikeudesta annetun lain (361/1983) 50 §:n 3 momentista muuta johdu.

2) *Holhoajan ja uskotun miehen toimenpiteen oikeusvaikutukset.* Laissa tai asetuksessa olevaa säännöstä, joka koskee holhoajan tai holhouslain nojalla määrätyn uskotun miehen suorittaman toimenpiteen tai laiminlyönnin oikeusvaikutuksia, sovelletaan myös edunvalvojan.

3) *Holhottavaksi julistettua koskevat säännökset.* Säännöstä, joka koskee holhottavaksi julistettua, sovelletaan holhottavaksi julistet-

tujen ohella niihin, jotka on julistettu vajaavaltaisiksi.

4) *Vajaavaltaista ja holhouksenalaista koskevat säännökset.* Laissa tai asetuksessa olevaa säännöstä, joka koskee vajaavaltaista tai holhouksen alaista, sovelletaan myös niihin, jotka tämän lain mukaan ovat vajaavaltaisia.

5) *Täysivaltaisuutta edellyttävät säännökset.* Jos laissa tai asetuksessa on luvan saamisen, tehtävässä toimimisen, toiminnan harjoittamisen tai toimenpiteen suorittamisen edellytykseksi asetettu, että asianomainen on täysivaltainen tai hallitsee itseään ja omaisuuttaan, ei luvan saamisen, tehtävässä toimimisen, toiminnan harjoittamisen tai toimenpiteen suorittamisen esteenä ole pidettävä sitä, että asianomaisen toimintakelpoisuutta on rajoitettu 18 §:n 1 momentin 1 tai 2 kohdan nojalla, jollei rajoituksen sisällöstä muuta johdu.

6) *Holhouslautakuntaa koskevat säännökset.* Lain tai asetuksen säännös holhouslautakunnan tehtävistä koskee soveltuvin osin holhousviranomaisista.

7) *Muut viittaukset holhouslakiin.* Jos laissa tai asetuksessa on muutoin viitattu lainkohtaan, jonka tilalle on tullut tämän lain säännös, noudatetaan soveltuvin osin tämän lain vastaavaa säännöstä.

101 §

Holhouskirjassa olevien tietojen siirtäminen

Maistraatin on ennen tämän lain voimaantuloa siirrettävä holhousasioiden rekisteriin tiedot niistä holhouskirjaan merkityistä voimassa olevista holhouksista ja uskotun miehen toimista, joiden valvonta kuuluu maistraatille tämän lain tultua voimaan. Käräjäoikeus, jossa holhouskirjaa pidetään, huolehtii tarvittavien tietojen luovuttamisesta maistraatille ja vastaa siitä, että luovutettavat tiedot ovat oikeat.

102 §

Holhouslautakuntien asiakirjojen siirtäminen

Holhouksia ja uskotun miehen toimia koskevat holhouslautakuntien asiakirjat, jotka ovat holhousviranomaiselle tarpeen tämän lain 6 luvussa tarkoitettujen tehtävien suorittamiseksi, on luovutettava sille holhousvi-

1102

N:o 442

ranomaiselle, jonka toimialueeseen asian- ryhtyä lain täytäntöönpanon edellyttämiin
omainen kunta kuuluu. Kunta vastaa asiakir- toimenpiteisiin.
jien luovuttamisesta.

103 §

Valtuutus täytäntöönpanotoimiin

Ennen tämän lain voimaantuloa voidaan

Helsingissä 1 päivänä huhtikuuta 1999

Tasavallan Presidentti
MARTTI AHTISAARI

Oikeusministeri *Jussi Järventaus*

N:o 443

Laki**holhustoimen edunvalvontapalveluiden järjestämisestä**

Annettu Helsingissä 1 päivänä huhtikuuta 1999

Eduskunnan päätöksen mukaisesti säädetään:

1 §

Edunvalvontapalveluiden järjestäminen

Valtio on velvollinen järjestämään holhustoimessa tarvittavia edunvalvontapalveluita siten kuin tässä laissa säädetään. Maistraatti huolehtii toimialueellaan palveluiden järjestämisestä.

Edunvalvontapalveluiden järjestämisellä tarkoitetaan huolehtimista siitä, että holhustoimesta annetussa laissa (442/1999) tarkoitettuja edunvalvojan tehtäviä varten on saatavissa alueellisesti riittävä määrä yleisiä edunvalvojia.

Yleiseen edunvalvojaan sovelletaan, mitä holhustoimesta annetussa laissa säädetään edunvalvojasta, jollei tässä laissa toisin säädetä.

2 §

Kunnan tuottamat edunvalvontapalvelut

Kunta vastaa edunvalvontapalveluiden tuottamisesta alueellaan, jos maistraatti ja kunta eivät toisin sovi.

Kunnat voivat tuottaa edunvalvontapalvelut perustamalla yhden tai useamman yleisen edunvalvojan viran tai työsopimussuhteisen tehtävän. Virka tai tehtävä voi olla osa-aikainen. Virka tai tehtävä voidaan kunnassa

HE 146/1998
LaVM 20/1998
EV 234/1998

yhdistää toiseen virkaan tai tehtävään, jolle yhdistäminen vaikuta edunvalvonnan puolueettomaan ja asianmukaiseen hoitamiseen. Virka tai tehtävä voidaan perustaa kuntien yhteiseksi siten kuin kuntalaissa (365/1995) säädetään.

Kunnat voivat tuottaa edunvalvontapalvelut myös hankkimalla ne julkiselta tai yksityiseltä palvelun tuottajalta.

3 §

Yhteisöjen tuottamat edunvalvontapalvelut

Jos maistraatti ja kunta ovat sopineet, että kunta ei tuota edunvalvontapalveluja tai että kunta tuottaa tarvittavista palveluista vain osan, maistraatin on huolehdittava siitä, että muu tehtävään sopiva, julkinen tai yksityinen yhteisö tuottaa palvelut. Edunvalvontapalvelujen tuottaminen saadaan antaa vain sellaiselle yhteisölle, jonka muut tehtävät tai toiminnan luonne ja tarkoitus eivät vaaranna edunvalvonnan puolueettomuutta ja asianmukaista hoitamista.

4 §

Sopimus edunvalvontapalveluiden tuottamisesta

Maistraatin on tehtävä 3 §:ssä tarkoitettun

palvelun tuottajan kanssa sopimus edunvalvontapalveluiden tuottamisesta. Sopimuksessa on sovittava ainakin sopimuksen voimassaoloajasta sekä sopimuksen irtisanomisperusteista, -ajasta ja -menettelystä. Sopimuksen irtisanomisaikaa ei voida sopia kahutta vuotta lyhyemmäksi.

Sopimusta koskeva riita käsitellään hallintoriita-asiana hallinto-oikeudessa siten kuin hallintolainkäyttölaissa (586/1996) säädetään.

5 §

Yleisen edunvalvojan kelpoisuus ja määrääminen tehtävään

Yleisellä edunvalvojalla tulee olla sellainen taito ja kokemus, jota tehtävän asianmukainen hoitaminen edellyttää. Kunnan palveluksessa olevan yleisen edunvalvojan tulee lisäksi täyttää kunnan mahdollisesti määräämät muut kelpoisuusvaatimukset.

Yleinen edunvalvoja ei saa kieltäytyä holhoustoimesta annetun lain mukaisesta edunvalvojan tehtävästä ilman erityistä syytä. Yleisen edunvalvojan esteellisyyden sovelletaan, mitä edunvalvojan esteellisyydestä säädetään holhoustoimesta annetussa laissa.

Yleistä edunvalvojaa on sopivin tavoin kuultava ennen kuin hänet määrätään edunvalvojaksi.

Edunvalvojan määräys annetaan kunnan tai muun edunvalvontapalvelun tuottajan palveluksessa olevalle yleiselle edunvalvojalle eikä tehtävän hoitajalle henkilökohtaisesti.

6 §

Korvaus edunvalvontapalveluiden tuottamisesta

Edunvalvontapalvelun tuottajalle maksetaan korvaus valtion varoista sisäasiainministeriön vahvistamien perusteiden mukaan. Korvaus määrätään siten, että se vastaa palveluiden tarkoituksenmukaisesta tuottamisesta aiheutuvia keskimääräisiä kustannuksia.

Kun edunvalvojana on yleinen edunvalvoja, oikeus holhoustoimesta annetun lain 44 §:ssä tarkoitettuun palkkioon ja korvaukseen päämiehen varoista kuuluu kunnalle tai sille yhteisölle, jonka kanssa maistraatti on tehnyt sopimuksen edunvalvontapalveluiden tuottamisesta. Määrättäessä 1 momentissa

tarkoitettua korvausta otetaan huomioon tässä momentissa tarkoitettut palkkiot ja korvaukset.

7 §

Tietojen luovuttaminen ja salassapito

Edunvalvontapalveluiden tuottaja on velvollinen antamaan maistraatille ja lääninhallitukselle valvontaa ja korvauksen määräämistä varten tarpeelliset tiedot toiminnastaan.

Edunvalvontapalveluiden tuottajan salassapitovelvollisuuteen sovelletaan, mitä edunvalvojan salassapitovelvollisuudesta säädetään holhoustoimesta annetun lain 92 §:ssä.

8 §

Korvauksen takaisinperintä

Maistraatti voi määrätä tämän lain nojalla edunvalvontapalveluiden tuottajalle maksetun korvauksen perittäväksi takaisin osaksi tai kokonaan, jos:

1) korvaus on maksettu oleellisesti väärin perustein; taikka

2) korvauksen saaja on antanut korvauksen maksamiseen olennaisesti vaikuttaneita virheellisiä tietoja tai menetellyt vilpillisesti.

Takaisinperintää koskeva maistraatin lainvoimainen päätös voidaan panna täytäntöön kuten lainvoimainen tuomio.

9 §

Virka-apu ja pakkokeinot

Maistraatilla on oikeus saada tämän lain mukaisten tehtäviensä hoitamiseksi virka-apua lääninhallitukselta siten kuin siitä säädetään lääninhallituslain (22/1997) 7 §:ssä.

Lääninhallituksen oikeudesta käyttää uhkasakkoa, teettämisuhkaa tai keskeyttämisuhkaa säädetään lääninhallituslain 8 §:ssä. Menettelyyn sovelletaan muutoin, mitä uhkasakkolaissa (1113/1990) säädetään.

10 §

Muutoksenhaku

Korvauksen määräämistä koskevaan maist-

raatin päätökseen haetaan oikaisua maistraatilta 30 päivän kuluessa päätöksen tiedoksisaanista. Maistraatin oikaisuvaatimuksen johdosta antamaan päätökseen haetaan muutosta siten kuin 2 momentissa säädetään. Hallinto-oikeuden päätökseen korvauksen määrää koskevassa asiassa ei saa hakea muutosta valittamalla.

Korvauksen takaisinperintää koskevaan maistraatin päätökseen ja pakkokeinojen käyttöä koskevaan lääninhallituksen päätökseen haetaan muutosta hallinto-oikeudelta siten kuin hallintolainkäyttölaissa säädetään.

11 §

*Edunvalvontapalveluiden järjestäminen
Ahvenanmaan maakunnassa*

Ahvenanmaan maakunnassa maistraatille tämän lain mukaan kuuluvista tehtävistä huolehtii lääninhallitus.

12 §

Tarkemmat säännökset

Tarkemmat säännökset tämän lain täytäntöönpanosta annetaan tarvittaessa asetuksella.

Helsingissä 1 päivänä huhtikuuta 1999

13 §

Voimaantulo- ja siirtymäsäännökset

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä joulukuuta 1999.

Tällä lailla kumotaan holhouksen järjestämisestä eräissä tapauksissa 15 päivänä tammikuuta 1971 annettu laki (14/1971) (*järjestämislaki*) siihen myöhemmin tehtyine muutoksineen.

Ennen lain voimaantuloa voidaan ryhtyä lain täytäntöönpanon edellyttämiin toimenpiteisiin.

Järjestämislaissa tarkoitettuun virkaholhoajaan sovelletaan tämän lain tultua voimaan, mitä yleisestä edunvalvojasta säädetään. Tuomioistuimen päätös, jolla virkaholhoaja tai järjestämislain 2 §:ssä tarkoitettu holhouksia hoitamaan nimetty henkilö on määrätty holhojaksi tai uskotuksi mieheksi, pysyy voimassa tämän lain voimaantulosta huolimatta. Nimetyn henkilön oikeus saada kunnalta järjestämislain 4 §:n 1 momentissa tarkoitettua palkkiota määräytyy kolmen vuoden ajan tämän lain voimaantulosta aikaisemman lain mukaisesti. Tämän ajankohdan jälkeen noudatetaan, mitä asianomainen henkilö ja kunta ovat sopineet korvausperusteista.

**Tasavallan Presidentti
MARTTI AHTISAARI**

Oikeusministeri *Jussi Järventaus*

N:o 444

Laki**oikeudenkäymiskaaren muuttamisesta**

Annettu Helsingissä 1 päivänä huhtikuuta 1999

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan oikeudenkäymiskaaren 12 luvun 1—3 ja 5 § sekä 15 luvun 2 §:n 1 momentti, sellaisina kuin ne ovat, 12 luvun 1—3 ja 5 § laissa 363/1983 ja 15 luvun 2 §:n 1 momentti laissa 5/1969, sekä
lisätään 12 lukuun uusi 1 a ja 4 a § seuraavasti:

12 luku

Asianosaisista*Asianosaisen puhevallan käyttäminen*

1 §

Kun vajaanvaltainen on asianosaisena riita-asiassa tai asianomistajana rikosasiassa, vajaanvaltaisen puhevaltaa käyttää edunvalvoja tai muu laillinen edustaja. Alaikäisen henkilöä koskevassa asiassa vajaanvaltaisen puhevaltaa käyttää kuitenkin huoltaja tai muu laillinen edustaja.

Vajaanvaltainen käyttää itse yksin puhevaltaansa, jos hänellä on oikeus vallita sitä, mikä on riidan kohteena tai mihin rikos on kohdistunut, taikka jos riita koskee oikeustoimintaa, jonka tekemiseen hänellä on kelpoisuus. Vajaanvaltainen käyttää itse yksin puhevaltaansa henkilöään koskevassa asiassa, jos hän on täyttänyt 18 vuotta ja kykenee ymmärtämään asian merkityksen. Alaikäinen käyttää huoltajan tai muun laillisen edustajan ohella itsenäisesti puhevaltaansa henkilöään koskevassa asiassa, jos hän on täyttänyt 15 vuotta.

1 a §

Edunvalvoja, joka on määrätty täysivaltaiselle, käyttää päämiehensä ohella itsenäisesti puhevaltaa asioissa, jotka kuuluvat hänen tehtäviinsä. Jos edunvalvoja ja hänen päämiehensä ovat puhevaltaa käyttäessään eri mieltä, päämiehen kanta on ratkaiseva, jos hän kykenee ymmärtämään asian merkityksen.

Jos päämiehen toimintakelpoisuutta on rajoitettu muulla tavoin kuin vajaanvaltaiseksi julistamalla, edunvalvoja käyttää yksin päämiehen puhevaltaa asiassa, josta päämiehellä ei ole oikeutta päättää. Edunvalvoja ja hänen päämiehensä käyttävät kuitenkin yhdessä puhevaltaa asiassa, josta heidän tulee yhdessä päättää.

2 §

Vajaanvaltainen käyttää vastaajana rikosasiassa itse puhevaltaansa, jos hän on syyntakeinen. Alaikäisen vastaajan edunvalvoja, huoltaja tai muu laillinen edustaja käyttää kuitenkin itsenäisesti alaikäisen ohella puhevaltaa. Jos vajaanvaltainen, joka on täyttänyt 18 vuotta, ei ole syyntakeinen, puhevaltaa käyttää edunvalvoja tai muu laillinen edustaja.

3 §

Tuomioistuin voi kuulla vajaanvaltaisen edunvalvojaa, huoltajaa tai muuta laillista edustajaa asiassa, jossa vajaanvaltaisella on oikeus itse yksin käyttää puhevaltaansa, jos kuuleminen vajaanvaltaisen edun kannalta katsotaan tarpeelliseksi.

4 a §

Jos asianosainen sairauden, henkisen toiminnan häiriintymisen, heikentyneen terveydentilan tai muun vastaavan syyn vuoksi on kykenemätön valvomaan etuaan oikeudenkäynnissä, tuomioistuin, jossa oikeudenkäynti on vireillä, voi viran puolesta määrätä hänelle edunvalvojan oikeudenkäyntiä varten. Edunvalvojan sovelletaan holhoustoimesta annetun lain (442/1999) säännöksiä.

Jollei tuomioistuin toisin päättä, edunvalvojan määräys on voimassa myös ylempässä oikeusasteessa, jossa asia tulee vireille muutoksenhaun johdosta.

Helsingissä 1 päivänä huhtikuuta 1999

Tasavallan Presidentti

MARTTI AHTISAARI

5 §

Asianosainen ja tämän edunvalvoja, huoltaja tai muu laillinen edustaja on velvollinen esittämään selvityksen oikeudestaan käyttää puhevaltaa, jos tuomioistuin katsoo sen tarpeelliseksi.

15 luku

Oikeudenkäyntiasiamiehestä

2 §

Oikeudenkäyntiasiamiehenä tai -avustajana saa toimia ainoastaan asianajaja tai muu rehellinen ja muutoin siihen toimeen so-piva sekä kykenevä täysi-ikäinen henkilö, joka ei ole konkurssissa ja jonka toimintakelpoisuutta ei ole rajoitettu.

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä joulukuuta 1999.

Oikeusministeri *Jussi Järventaus*

Laki**oikeudenkäynnistä rikosasioissa annetun lain muuttamisesta**

Annettu Helsingissä 1 päivänä huhtikuuta 1999

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan oikeudenkäynnistä rikosasioissa 11 päivänä heinäkuuta 1997 annetun lain (689/1997) 1 luvun 3 §:n 2 momentti ja 4 §:n 1 momentti sekä 8 luvun 2 §:n 2 momentti sekä

lisätään 1 lukuun uusi 4 a § seuraavasti:

1 luku

Syyteoikeudesta

3 §

— — — — —
 Jos huoltaja, edunvalvoja tai muu laillinen edustaja on tehnyt 1 momentissa tarkoitetun rikoksen alaikäistä tai muutoin edunvalvonassa olevaa vastaan, syyttäjä saa nostaa syytteen, vaikka syyttämispyyntöä ei olisi-kaan esitetty.

4 §

Jos vajaavaltaista vastaan tehdään rikos, josta virallinen syyttäjä ei saa nostaa syytettä ilman asianomistajan syyttämispyyntöä, oikeus pyynnön tekemiseen on vajaavaltaisen edunvalvojalla tai muulla laillisella edustajalla. Alaikäisen henkilöön kohdistuneen rikoksen johdosta mainittu oikeus on kuitenkin vajaavaltaisen huoltajalla tai muulla laillisella edustajalla.

— — — — —

4 a §

Jos henkilön toimintakelpoisuutta on rajoitettu muulla tavoin kuin vajaavaltaiseksi

Helsingissä 1 päivänä huhtikuuta 1999

Tasavallan Presidentti

MARTTI AHTISAARI

julistamalla ja rikos, josta virallinen syyttäjä ei saa nostaa syytettä ilman asianomistajan syyttämispyyntöä, kohdistuu asiaan, josta edunvalvoja määrää yksin, oikeus syyttämispynnön tekemiseen on yksin edunvalvojalla. Edunvalvojalla ja hänen päämiehellään on kuitenkin kummallakin oikeus syyttämispynnön tekemiseen, jos rikos kohdistuu asiaan, josta heidän tulee yhdessä määrätä.

8 luku

Asianosaisista

2 §

— — — — —
 Jos asianosaisella on useita edustajia, tuomioistuimella on valta määrätä, kenen tai keiden heistä on saavuttava henkilökohtaisesti. Tuomioistuim voi myös määrätä, että vajaavaltaisen, jolla ei ole oikeutta itse käyttää puhevaltaa, tai henkilön, jonka toimintakelpoisuutta on rajoitettu niin, ettei hänellä ole oikeutta itse käyttää puhevaltaa asiassa, on saavuttava henkilökohtaisesti kuultavaksi.

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä joulukuuta 1999.

Oikeusministeri *Jussi Järventaus*

N:o 446

L a k i**hallintolainkäyttölain muuttamisesta**

Annettu Helsingissä 1 päivänä huhtikuuta 1999

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan 26 päivänä heinäkuuta 1996 annetun hallintolainkäyttölain (586/1996) 17 §, 18 §:n 2 momentti, 19 § ja 20 §:n 1 momentti sekä
lisätään lakiin uusi 18 a ja 19 a § seuraavasti:

17 §

Yleissäännös vajaanvaltaisen puhevallasta

Vajaanvaltaisen puolesta käyttää puhevaltaa hänen edunvalvojansa, huoltajansa tai muu laillinen edustajansa, jollei jäljempänä tässä luvussa toisin säädetä.

18 §

Vajaanvaltaisen oikeus käyttää puhevaltaa

Vajaanvaltainen, joka on täyttänyt 18 vuotta, käyttää itse yksin puhevaltaansa henkilöään koskevassa asiassa, jos hän kykenee ymmärtämään asian merkityksen.

18 a §

Edunvalvojan oikeus käyttää puhevaltaa

Edunvalvoja, joka on määrätty täysivaltaiselle, käyttää päämiehensä ohella itsenäisesti puhevaltaa asioissa, jotka kuuluvat hänen

tehtäviinsä. Jos edunvalvoja ja hänen päämiehensä ovat puhevaltaa käyttäessään eri mieltä, päämiehen kanta on ratkaiseva, jos hän kykenee ymmärtämään asian merkityksen.

Jos päämiehen toimintakelpoisuutta on rajoitettu muulla tavoin kuin vajaanvaltaiseksi julistamalla, edunvalvoja käyttää yksin päämiehen puhevaltaa asiassa, josta päämiehellä ei ole oikeutta päättää. Edunvalvoja ja hänen päämiehensä käyttävät kuitenkin yhdessä puhevaltaa asiassa, josta heidän tulee yhdessä päättää.

19 §

Päämiehen ja edunvalvojan tai huoltajan kuuleminen

Edunvalvojan, huoltajan tai muun laillisen edustajan käyttäessä puhevaltaa on kuultava päämiestä ja päämiehen käyttäessä puhevaltaa edunvalvojaa, huoltajaa tai muuta laillista edustajaa, jos kuuleminen on tarpeen päämiehen edun vuoksi tai asian selvittämiseksi.

HE 146/1998
 LaVM 20/1998
 EV 234/1998

4 490301/45

19 a §

Edunvalvojan määrääminen oikeudenkäyntiä varten

Jos asianosainen sairauden, henkisen toiminnan häiriintymisen, heikentyneen terveydentilan tai muun vastaavan syyn vuoksi on kykenemätön valvomaan etuaan oikeudenkäynnissä, tuomioistuin, jossa oikeudenkäynti on vireillä, voi viran puolesta määrätä hänelle edunvalvojan oikeudenkäyntiä varten. Edunvalvojan sovelletaan holhoustoimesta annetun lain (442/1999) säännöksiä.

Jollei tuomioistuin toisin päättä, edunvalvojan määräys on voimassa myös ylemmässä oikeusasteessa, jossa asia tulee vireille muutoksenhaun johdosta.

Helsingissä 1 päivänä huhtikuuta 1999

Tasavallan Presidentti
MARTTI AHTISAARI

20 §

Asiamies ja avustaja

Asianosainen saa käyttää asiamiestä ja avustajaa. Asiamiehenä tai avustajana saa toimia asianajaja tai muu rehellinen ja muuten siihen toimeen sopiva ja kykenevä täysi-ikäinen henkilö, joka ei ole konkurssissa ja jonka toimintakelpoisuutta ei ole rajoitettu. Asiamiehenä tai avustajana ei kuitenkaan saa toimia se, joka on osallistunut asian käsittelyyn viranomaisessa tai on ollut siinä vastapuolen asiamiehenä tai avustajana.

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä joulukuuta 1999.

Oikeusministeri *Jussi Järventaus*

N:o 447

Laki**hallintomenettelylain muuttamisesta**

Annettu Helsingissä 1 päivänä huhtikuuta 1999

Eduskunnan päätöksen mukaisesti muutetaan 6 päivänä elokuuta 1982 annetun hallintomenettelylain (598/1982) 16 § sekä lisätään lakiin uusi 16 a ja 16 b § seuraavasti:

16 §

Vajaavaltaisen puhevalta

Vajaavaltaisen puolesta käyttää puhevaltaa hänen edunvalvojansa, huoltajansa tai muu laillinen edustajansa, jollei tässä pykälässä toisin säädetä.

Vajaavaltaisella on oikeus käyttää yksinään puhevaltaa sellaista tuloa tai varallisuutta koskevassa asiassa, jota hänellä on oikeus vallita.

Vajaavaltainen, joka on täyttänyt 18 vuotta, käyttää itse yksin puhevaltaansa henkilöään koskevassa asiassa, jos hän kykenee ymmärtämään asian merkityksen. Alaikäisellä, joka on täyttänyt 15 vuotta, ja hänen huoltajallaan tai muulla laillisella edustajallaan on kummallakin oikeus erikseen käyttää puhevaltaa asiassa, joka koskee alaikäisen henkilöä taikka henkilökohtaista etua tai oikeutta.

16 a §

Edunvalvojan oikeus käyttää puhevaltaa

Edunvalvoja, joka on määrätty täysivaltaiselle, käyttää päämiehensä ohella itsenäisesti

Helsingissä 1 päivänä huhtikuuta 1999

puhevaltaa asioissa, jotka kuuluvat hänen tehtäviinsä. Jos edunvalvoja ja hänen päämiehensä ovat puhevaltaa käyttäessään eri mieltä, päämiehen kanta on ratkaiseva, jos hän kykenee ymmärtämään asian merkityksen.

Jos päämiehen toimintakelpoisuutta on rajoitettu muulla tavoin kuin vajaavaltaiseksi julistamalla, edunvalvoja käyttää yksin päämiehen puhevaltaa asiassa, josta päämiehellä ei ole oikeutta päättää. Edunvalvoja ja hänen päämiehensä käyttävät kuitenkin yhdessä puhevaltaa asiassa, josta heidän tulee yhdessä päättää.

16 b §

Edunvalvojan ja päämiehen kuuleminen

Edunvalvojan käyttäessä puhevaltaa on kuultava hänen päämiestään ja päämiehen käyttäessä puhevaltaa on kuultava edunvalvojaa, jos kuuleminen on tarpeen päämiehen edun vuoksi tai asian selvittämiseksi.

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä joulukuuta 1999.

Tasavallan Presidentti**MARTTI AHTISAARI**Oikeusministeri *Jussi Järventaus*

N:o 448

Laki

avioliittolain muuttamisesta

Annettu Helsingissä 1 päivänä huhtikuuta 1999

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
kumotaan 13 päivänä kesäkuuta 1929 annetun avioliittolain (234/1929) 5 §, sellaisena kuin se on laissa 411/1987, sekä
muutetaan 11 §:n 2 momentti ja 42 §, sellaisena kuin niistä on 11 §:n 2 momentti mainitussa laissa 411/1987, seuraavasti:

11 §

— — — — —
Jos avioliiton solmimiseen vaaditaan oikeusministeriön lupa, lupapäätös on samalla annettava avioliiton esteiden tutkijalle.
— — — — —

Jos puoliso tai kihlakumppani vajaavaltaisuuden tai toimintakelpoisuuden rajoittamisen vuoksi ei ole oikeutettu itse tekemään avioehtosopimusta, hänen on hankittava siihen edunvalvojansa kirjallinen hyväksyminen.

42 §

Avioehtosopimus on tehtävä kirjallisesti.

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä joulukuuta 1999.

Helsingissä 1 päivänä huhtikuuta 1999

Tasavallan Presidentti

MARTTI AHTISAARI

Oikeusministeri *Jussi Järventaus*

N:o 449

Laki

varallisuus oikeudellisista oikeustoimista annetun lain 22 ja 24 §:n muuttamisesta

Annettu Helsingissä 1 päivänä huhtikuuta 1999

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan varallisuus oikeudellisista oikeustoimista 13 päivänä kesäkuuta 1929 annetun lain (228/1929) 22 ja 24 § seuraavasti:

22 §

Jos valtuuttajan toimintakelpoisuutta rajoitetaan, valtuutetun tekemällä oikeustoimella ei ole muuta vaikutusta kuin sillä olisi ollut, jos valtuuttaja olisi tehnyt sen itse.

24 §

Jos valtuuttajan toimintakelpoisuutta rajoitetaan tai jos hänen omaisuutensa luovute-

taan konkurssiin, valtuutetulla on oikeus, ennen kuin edunvalvoja tai konkurssipesän hoitaja voi ryhtyä tarpeellisiin toimiin, valtuutuksensa perusteella tehdä sellaisia oikeustoimia, jotka ovat tarpeen valtuuttajan tai konkurssipesän turvaamiseksi vahingolta.

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä joulukuuta 1999.

Helsingissä 1 päivänä huhtikuuta 1999

Tasavallan Presidentti
MARTTI AHTISAARI

Oikeusministeri *Jussi Järventaus*

N:o 450

Laki

lapsen elatuksesta annetun lain 7 §:n muuttamisesta

Annettu Helsingissä 1 päivänä huhtikuuta 1999

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan lapsen elatuksesta 5 päivänä syyskuuta 1975 annetun lain (704/1975) 7 §:n 2 momentti seuraavasti:

7 §

Elatusapua koskevan sopimuksen allekirjoittavat se lapsen vanhemmista, joka sitoutuu suorittamaan elatusapua, sekä alaikäisen lapsen puolesta hänen 5 §:n 1 momentissa tarkoitettu edustajansa. Jos lapsi on täysivaltainen, on hänen allekirjoitettava sopimus. Kun se vanhemmista, joka sitoutuu suorittamaan elatusapua, on vajaavaltainen, on sopimus hänen edunvalvojansa hyväksyttävä

ja allekirjoitettava. Edunvalvojan hyväksyminen ja allekirjoitus on tarpeen myös silloin, kun elatusapua maksamaan sitoutuvan vanhemman toimintakelpoisuutta on rajoitettu siten, ettei hän voi yksin tehdä kyseistä elatussopimusta.

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä joulukuuta 1999.

Helsingissä 1 päivänä huhtikuuta 1999

Tasavallan Presidentti
MARTTI AHTISAARI

Oikeusministeri *Jussi Järventaus*

N:o 451

Laki

oikeudenkäynnin julkisuudesta annetun lain 5 §:n muuttamisesta

Annettu Helsingissä 1 päivänä huhtikuuta 1999

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan oikeudenkäynnin julkisuudesta 21 päivänä joulukuuta 1984 annetun lain (945/1984) 5 §:n 2 momentin 3 kohta seuraavasti:

5 §

Harkinnanvarainen suljettu käsittely

3) kun siinä kuullaan alle 15-vuotiasta tai henkilöä, jonka toimintakelpoisuutta on rajoitettu.

Tuomioistuin voi myös päättää, että suullinen käsittely toimitetaan tarpeellisin osin yleisön läsnä olematta,

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä joulukuuta 1999.

Helsingissä 1 päivänä huhtikuuta 1999

Tasavallan Presidentti
MARTTI AHTISAARI

Oikeusministeri *Jussi Järventaus*

N:o 452

L a k i

esitutkintalain 33 §:n muuttamisesta

Annettu Helsingissä 1 päivänä huhtikuuta 1999

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan 30 päivänä huhtikuuta 1987 annetun esitutkintalain (449/1987) 33 § seuraavasti:

33 §

Jos kuulusteltava on alle 15-vuotias, hänen huoltajalleen, edunvalvojalleen tai muulle lailliselle edustajalleen on varattava tilaisuus olla läsnä kuulustelussa.

Jos asianomistajana tai epäiltynä kuulusteltava on 15 vuotta täyttänyt vajaavaltainen tai henkilö, jolle on määrätty edunvalvoja, edunvalvojalle, huoltajalle tai muulle lailliselle edustajalle on varattava tilaisuus olla läsnä kuulustelussa, jos tämä tutkittavaa rikosta koskevassa oikeudenkäynnissä saisi oikeudenkäymiskaaren 12 luvun 1, 1 a tai

2 §:n mukaan käyttää puhevaltaa päämiehenä sijasta tai ohella.

Edellä 1 tai 2 momentissa tarkoitetulle edustajalle ei kuitenkaan tarvitse varata tilaisuutta olla läsnä kuulustelussa, jos kuulusteltavaa on rikoksen selvittämisen vuoksi välttämätöntä viipymättä kuulustella. Kuulustelusta on tällöin mahdollisimman pian ilmoitettava kuulustellun edustajalle.

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä joulukuuta 1999.

Helsingissä 1 päivänä huhtikuuta 1999

Tasavallan Presidentti

MARTTI AHTISAARI

Oikeusministeri *Jussi Järventaus*

N:o 453

Laki

eräistä yhteisomistussuhteista annetun lain 10 §:n muuttamisesta

Annettu Helsingissä 1 päivänä huhtikuuta 1999

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan eräistä yhteisomistussuhteista 25 päivänä huhtikuuta 1958 annetun lain (180/1958) 10 §:n 2 momentti sekä
lisätään 10 §:ään uusi 3 momentti seuraavasti:

10 §

Tuomioistuin voi yhteisomistajan vaatimuksesta vahvistaa alimman hinnan, jolla esine saadaan myydä. Jos asia koskee kiinteistön myymistä ja joku yhteisomistajista on vajaavaltainen, tuomioistuimen tulee ilman vaatimustakin määrätä alin myyntihinta. Tällaiseen myymiseen ei tarvitse erikseen hankkia holhustoimesta annetun lain (442/1999) 34 §:ssä tarkoitettua lupaa.

Mitä 2 momentissa säädetään vajaavaltaisesta yhteisomistajasta, sovelletaan yhteisomistajaan myös, jos hänelle on määrätty edunvalvoja, jonka tehtävänä on määrätä kiinteistöstä.

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä joulukuuta 1999.

Helsingissä 1 päivänä huhtikuuta 1999

Tasavallan Presidentti
MARTTI AHTISAARI

Oikeusministeri *Jussi Järventaus*

N:o 454

Laki

kestävän metsätalouden rahoituksesta annetun lain 2 §:n muuttamisesta

Annettu Helsingissä 1 päivänä huhtikuuta 1999

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan kestävän metsätalouden rahoituksesta 12 päivänä joulukuuta 1996 annetun lain (1094/1996) 2 §:n 4 momentti seuraavasti:

2 §

Rahoituksen saajat

housviranomaisen lupaa päämiehensä puolesta ottaa tässä laissa tarkoitettua lainaa, josta päämiehen kiinteistö on panttina.

Holhustoimesta annetussa laissa (442/1999) tarkoitettu edunvalvoja saa ilman hol-

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä joulukuuta 1999.

Helsingissä 1 päivänä huhtikuuta 1999

Tasavallan Presidentti

MARTTI AHTISAARI

Oikeusministeri *Jussi Järventaus*

N:o 455

Laki

peruskuivatustoiminnan tukemisesta annetun lain 22 §:n muuttamisesta

Annettu Helsingissä 1 päivänä huhtikuuta 1999

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan peruskuivatustoiminnan tukemisesta 24 päivänä lokakuuta 1997 annetun lain (947/1997) 22 § seuraavasti:

22 §

Toiminta päämiehen puolesta

housviranomaisen lupaa päämiehensä puolesta ottaa tässä laissa tarkoitettua lainaa, josta päämiehen kiinteistö on panttina.

Holhustoimesta annetussa laissa (442/1999) tarkoitettu edunvalvoja saa ilman hol-

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä joulukuuta 1999.

Helsingissä 1 päivänä huhtikuuta 1999

Tasavallan Presidentti

MARTTI AHTISAARI

Oikeusministeri *Jussi Järventaus*

N:o 456

Laki

oikeudenkäynnistä huoneenvuokra-asioissa annetun lain 29 §:n muuttamisesta

Annettu Helsingissä 1 päivänä huhtikuuta 1999

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan oikeudenkäynnistä huoneenvuokra-asioissa 10 päivänä elokuuta 1973 annetun lain (650/1973) 29 §:n 2 momentti seuraavasti:

29 §

Asiantuntijajäsenen tulee olla vähintään 25 ja enintään 70 vuotta täyttänyt Suomen kansalainen. Asiantuntijajäsenenä ei voi olla henkilö, joka on konkurssissa tai jonka toimintakelpoisuutta on rajoitettu.

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä joulukuuta 1999.

Helsingissä 1 päivänä huhtikuuta 1999

Tasavallan Presidentti
MARTTI AHTISAARI

Oikeusministeri *Jussi Järventaus*

N:o 457

Laki

työtuomioistuimesta annetun lain 6 §:n muuttamisesta

Annettu Helsingissä 1 päivänä huhtikuuta 1999

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan työtuomioistuimesta 31 päivänä heinäkuuta 1974 annetun lain (646/1974) 6 §, sellaisena kuin se on laissa 1007/1982, seuraavasti:

6 §
Työtuomioistuimen presidentiksi, työtuomioistuinneuvokseksi ja jäseneksi sekä varajäseneksi voidaan nimittää 20 vuotta täyttänyt Suomen kansalainen, joka ei ole konkurssissa ja jonka toimintakelpoisuutta ei

ole rajoitettu. Presidentti, työtuomioistuinneuvos ja jäsen sekä varajäsen on velvollinen eroamaan täyttäessään 67 vuotta.

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä joulukuuta 1999.

Helsingissä 1 päivänä huhtikuuta 1999

Tasavallan Presidentti
MARTTI AHTISAARI

Oikeusministeri *Jussi Järventaus*

N:o 458

Laki

asianajajista annetun lain 3 ja 9 §:n muuttamisesta

Annettu Helsingissä 1 päivänä huhtikuuta 1999

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan asianajajista 12 päivänä joulukuuta 1958 annetun lain (496/1958) 3 §:n 1 momentin 3 kohta ja 9 §:n 1 momentti, sellaisina kuin ne ovat laissa 31/1993, seuraavasti:

3 §
Asianajajaksi voidaan hyväksyä 25 vuotta täyttänyt Suomen tai jonkin muun Euroopan talousalueen valtion kansalainen, joka:

3) ei ole konkurssissa ja jonka toimintakelpoisuutta ei ole rajoitettu.

9 §
Asianajaja, joka menettää 3 §:ssä tarkoite-

Helsingissä 1 päivänä huhtikuuta 1999

tun valtion kansalaisuuden, lakkaa olemasta asianajajayhdistyksen jäsen, ja hänet on poistettava asianajajaluettelosta. Sama koskee asianajajaa, joka on konkurssissa tai jonka toimintakelpoisuutta on rajoitettu.

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä joulukuuta 1999.

Tasavallan Presidentti
MARTTI AHTISAARI

Oikeusministeri *Jussi Järventaus*

N:o 459

Laki

käräjäoikeuslain 6 §:n muuttamisesta

Annettu Helsingissä 1 päivänä huhtikuuta 1999

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan 28 päivänä kesäkuuta 1993 annetun käräjäoikeuslain (581/1993) 6 §:n 1 momentti seuraavasti:

6 §
Lautamiehen tulee olla käräjäoikeuden tuomiopiiriin kuuluvassa kunnassa asuva Suomen kansalainen, joka ei ole konkurssissa, jonka toimintakelpoisuutta ei ole rajoitettu ja jota on pidettävä sopivana toimimaan lautamiehenä.

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä joulukuuta 1999.

Helsingissä 1 päivänä huhtikuuta 1999

Tasavallan Presidentti
MARTTI AHTISAARI

Oikeusministeri *Jussi Järventaus*

N:o 460

Laki

välimiesmenettelystä annetun lain 8 §:n muuttamisesta

Annettu Helsingissä 1 päivänä huhtikuuta 1999

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan välimiesmenettelystä 23 päivänä lokakuuta 1992 annetun lain (967/1992) 8 §:n
1 momentti seuraavasti:

8 §
Jos asianosaiset eivät ole määränneet toisin, välimiehenä saa olla jokainen täysi-ikäinen henkilö, joka ei ole konkurssissa ja jonka toimintakelpoisuutta ei ole rajoitettu.

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä joulukuuta 1999.

Helsingissä 1 päivänä huhtikuuta 1999

Tasavallan Presidentti
MARTTI AHTISAARI

Oikeusministeri *Jussi Järventaus*

N:o 461

Laki

yrityksen saneerauksesta annetun lain 8 §:n muuttamisesta

Annettu Helsingissä 1 päivänä huhtikuuta 1999

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan yrityksen saneerauksesta 25 päivänä tammikuuta 1993 annetun lain (47/1993)
 8 §:n 3 momentti seuraavasti:

8 §

Selvittäjä

 Selvittäjän on oltava rehelliseksi tunnettu täysi-ikäinen henkilö, joka ei ole konkurssissa ja jonka toimintakelpoisuutta ei ole rajoitettu. Hänellä tulee olla tehtävän edellyttämä kyky, taito ja kokemus. Hän ei saa olla ve-

lalliseen eikä keneenkään velkojaan sellaisessa suhteessa, joka voi olla omiaan vaarantamaan hänen riippumattomuuttaan velalliseen nähden tai hänen tasapuolisuuttaan velkojiin nähden, ellei 83 §:n 4 momentista johdu muuta.

 Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä joulukuuta 1999.

Helsingissä 1 päivänä huhtikuuta 1999

Tasavallan Presidentti
MARTTI AHTISAARI

Oikeusministeri *Jussi Järventaus*

HE 146/1998
 LaVM 20/1998
 EV 234/1998

6 490301/45

N:o 462

Laki

yksityishenkilön velkajärjestelystä annetun lain 65 §:n muuttamisesta

Annettu Helsingissä 1 päivänä huhtikuuta 1999

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan yksityishenkilön velkajärjestelystä 25 päivänä tammikuuta 1993 annetun lain (57/1993) 65 §:n 1 momentti seuraavasti:

65 §

Selvittäjän kelpoisuus

Selvittäjäksi on määrättävä täysi-ikäinen ja rehelliseksi tunnettu henkilö, joka ei ole konkurssissa, jonka toimintakelpoisuutta ei ole rajoitettu ja joka suostuu tehtävään. Selvittäjällä on oltava tehtävän edellyttämä kyky, taito ja kokemus. Hän ei saa olla velalli-

seen tai keneenkään velkojaan sellaisessa suhteessa, joka voi olla omiaan vaarantamaan hänen riippumattomuuttaan velalliseen nähden tai hänen tasapuolisuuttaan velkojiin nähden.

— — — — —
Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä joulukuuta 1999.

Helsingissä 1 päivänä huhtikuuta 1999

Tasavallan Presidentti
MARTTI AHTISAARI

Oikeusministeri *Jussi Järventaus*

N:o 463

L a k i**perintökaaren muuttamisesta**

Annettu Helsingissä 1 päivänä huhtikuuta 1999

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan 5 päivänä helmikuuta 1965 annetun perintökaaren (40/1965) 18 luvun 3 §:n 2 momentti sekä 23 luvun 3 §:n 1 momentti ja 7 §:n 2 momentti, sellaisina kuin niistä ovat 23 luvun 3 §:n 1 momentti ja 7 §:n 2 momentti laissa 1153/1995, seuraavasti:

18 luku

Kuolinpesän hallinnosta

3 §

 Jos perillinen tai testamentinsaaja on vajaavaltainen tai jos hänen toimintakelpoisuuttaan on rajoitettu, eikä hänellä ole edunvalvojaa, sen, jonka hallussa pesä on, tulee ilmoittaa siitä holhoustoimesta annetun lain (442/1999) 46 tai 47 §:ssä tarkoitetulle holhousviranomaiselle.

23 luku

Perinnönjaosta

3 §

Osakkaat saavat toimittaa perinnönjaon

Helsingissä 1 päivänä huhtikuuta 1999

sopimallaan tavalla. Jos osakas on vajaavaltainen tai jos edunvalvoja muutoin edustaa häntä perinnönjaossa, on kuitenkin noudatettava, mitä holhoustoimesta annetun lain 34 §:n 1 momentin 9 kohdassa säädetään.

7 §

 Jos edunvalvoja on tehnyt 1 momentissa mainitun sopimuksen osakkaan puolesta, jako voidaan toimittaa sopimuksen mukaisesti, jos pesänjakaja katsoo sen päämiehen edun mukaiseksi.

 Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä joulukuuta 1999.

Tasavallan Presidentti**MARTTI AHTISAARI**Oikeusministeri *Jussi Järventaus*

SDK/SÄHKÖINEN PAINOS

N:o 442—463, 5 1/2 arkkia

PÄÄTOIMITTAJA JARI LINHALA
OY EDITA AB, HELSINKI 1999